

Nautički turizam na otoku Cresu

Jedrejčić, Monika

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:285823>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni diplomski studij

MONIKA JEDREJČIĆ

Nautički turizam na otoku Cresu

Nautical tourism on the island of Cres

Diplomski rad

Opatija, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Sveučilišni diplomski studij
Marketing u turizmu

Nautički turizam na otoku Cresu
Nautical tourism on the island of Cres

Diplomski rad

Kolegij:	Nautički turizam	Student:	Monika Jedrejčić
Mentor:	Prof. dr. sc. Daniela Gračan	Matični broj:	3968DO23

Opatija, ožujak 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG DIPLOMSKOG RADA

Monika Jedrejčić

(ime i prezime studenta)

Ds 3968/23

(matični broj studenta)

NAUTIČKI TURIZAM NA OTOKU CRESU

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor diplomskog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa diplomskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog diplomskog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, _____ 2024.

Potpis studenta

Sažetak

Otok Cres, kao popularna obalna destinacija s bogatom tradicijom u turizmu, već dugo privlači posjetitelje svojim prirodnim ljepotama, osobito tijekom ljetnih mjeseci. Među najvažnijim turističkim proizvodima ističu se sunce i more, a nautički turizam zauzima posebno značajno mjesto zbog brojnih uvala i plaža koje privlače nautičare. Osim toga, otok je prepoznatljiv po stoljetnim maslinicima, netaknutoj prirodi i čistom moru. Glavna tema ovog rada je nautički turizam na otoku Cresu, s naglaskom na njegov utjecaj na razvoj otoka. Cilj istraživanja bio je analizirati kako nautički turizam doprinosi ekonomskom, ekološkom i društvenom razvoju Cresa, te istražiti turističku ponudu i sadržaje povezane s nautičkim turizmom. Poseban naglasak stavljen je na ulogu ACI Marine Cres kao vodećeg pružatelja nautičkih usluga na otoku, koja je detaljno predstavljena kroz analizu njezinih sadržaja i usluga. Kroz provedeno istraživanje, u kojem je sudjelovalo lokalno stanovništvo, ocijenjeno je njihovo zadovoljstvo utjecajem ACI Marine Cres i nautičkog turizma na ukupni razvoj otoka, uključujući ekonomske, ekološke i društvene aspekte.

Ključne riječi: nautički turizam; otok Cres; ACI Marina Cres; ekonomski učinci; ekološki učinci; društveni učinci

UVOD	1
1. NAUTIČKI TURIZAM	3
1.1. Pojam i značaj nautičkog turizma.....	3
1.2. Razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj.....	5
1.3. Podjela nautičkog turizma	7
1.3.1. Luke nautičkog turizma.....	8
1.3.2. Charter	12
1.3.3. Cruising.....	14
2. NAUTIČKI TURIZAM OTOKA CRESA	18
2.1. Općenito o otoku Cresu.....	19
2.2. Obalni položaj otoka Cresa.....	22
2.3. Nautička ponuda otoka Cresa	24
3. ACI MARINA CRES KAO NOSITELJ TURISTIČKE PONUDE	27
3.1. Općenito o ACI sustavu.....	30
3.2. Ponuda i sadržaji ACI Marine Cres.....	31
4. ASPEKTI ODRŽIVOG NAUTIČKOG TURIZMA NA OTOKU CRESU	35
4.1. Ekološki aspekti.....	36
4.2. Ekonomski aspekti	38
4.3. Društveni aspekti.....	39
5. ANALIZA ISTRAŽIVANJA	41
5.1. Metodologija istraživanja	42
5.2. Rezultati istraživanja.....	43
ZAKLJUČAK	59
LITERATURA	61

Uvod

Nautički turizam smatra se kao jedan od selektivnih oblika turizma s najvećim potencijalom. Svojom prednošću maksimiziranja turističke potrošnje, predstavlja se kao integrirani turistički proizvod. Obzirom da su temeljni resursi nautičkog turizma, more i atraktivna obala, otok Cres je idealna destinacija za ovaj oblik turizma. Svojom obalom prepunom uvala, plaža i skrivenih kutaka, otok Cres privlači sve ljubitelje mora i nautičkih avantura. Osim što nudi širok spektar mogućnosti za nautičare, svojom bogatom povješću i kulturnom baštinom, pruža dodatnu vrijednost za posjetitelje.

Tema ovog diplomskog rada je Nautički turizam na otoku Cresu, čiji je predmet istraživanja kako ACI Marina Cres i nautički turizam utječu na razvoj otoka, s naglaskom na zadovoljstvo lokalnog stanovništva. Svrha rada je analizirati ponudu te sve segmente nautičkog turizma otoka Cresa uključujući aspekte održivosti, kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri utječe na sam razvoj otoka, te da li se kreće u pozitivnom ili negativnom smjeru. Cilj rada je da se kroz provedeno istraživanje ukaže na važnost zadovoljstva lokalnog stanovništva i na ekološke, ekonomske i društvene aspekte, a koji bi u velikoj mjeri pomogli pri obogaćivanju nautičke i turističke ponude otoka Cresa. Prema odrednicama problema i predmeta istraživanja, postavljaju se hipoteze: H1 - Nautički turizam ostvaruje ekološke učinke na otok Cres. H2 - Nautički turizam ostvaruje ekonomske učinke na otok Cres. H3 - Nautički turizam ostvaruje društvene učinke na otok Cres. Znanstvene metode koje su korištene pri pisanju ovog diplomskog rada su: metoda analize, metoda sinteze te metoda istraživanja i metoda promatranja.

Osim uvoda i zaključka, u kojima su obuhvaćene najbitnije sastavnice svih poglavlja, rad se sastoji od pet poglavlja. Prvo poglavlje naziva se Nautički turizam i objašnjava pojam nautičkog turizma, njegov značaj za turizam općenito, te daje pregled razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj, uključujući oblike i podjele ovog segmenta turizma. Drugi dio rada odnosi se na Nautički turizam otoka Cresa, te se fokusira na sam otok Cres, pružajući općenite informacije o otoku, njegovom obalnom položaju, te detaljan pregled nautičke ponude i infrastrukture. U idućem poglavlju, posebna pažnja posvećena je ACI Marini Cres, koja se ističe kao jedna od najbitnijih čimbenika u razvoju nautičkog turizma na otoku. U

ovome dijelu, opisuje se ponuda marine, njena priznanja, sadržaji te cjenik usluga. U četvrtom dijelu, razmatraju se aspekti održivog nautičkog turizma, uključujući ekološke, ekonomske i društvene aspekte, naglašavajući važnost održivog pristupa u očuvanju prirodnih resursa i dugoročnog razvoja turizma. Posljednji dio rada rezerviran je za analizu rezultata istraživanja provedenog u svrhu pisanja ovog diplomskog rada, a bazira se na stavovima odnosno zadovoljstvu lokalnog stanovništva otoka Cresa o utjecaju ACI Marine Cres i nautičkog turizma na razvoj otoka, te ostale aspekte, a sadrži opis istraživanja, opis ciljne skupine ispitanika, navodi se metodologija istraživanja i naposljetku rezultati istraživanja temeljem prikupljenih upitnika.

1. Nautički turizam

Nautički turizam je specifičan oblik turizma koji se odnosi na putovanja i rekreaciju na moru, te je u današnje vrijeme sve popularniji način provođenja odmora. Ovaj oblik uključuje i različite aktivnosti kao što su jedrenje, krstarenje, ronjenje i ribolov, a odvija se uz pomoć različitih vrsta plovila, od jahti i jedrilica do motornih čamaca i katamarana. Jedan od ključnih faktora koji doprinose popularnosti nautičkog turizma je mogućnost istraživanja skrivenih uvala, otoka i plaža koje su često nedostupne kopnenim putem. Ljepota i raznolikost obalnih područja te bogatstvo morske flore i faune privlače turiste iz cijelog svijeta. Također, nautički turizam pruža značajan ekonomski doprinos lokalnim zajednicama. Razvoj marina, čarter kompanija, kao i brojni prateći sadržaji poput restorana, trgovina i uslužnih djelatnosti, stvara nova radna mjesta i potiče lokalni ekonomski razvoj. Gradovi i naselja koja razvijaju infrastrukturu za nautički turizam često doživljavaju brži gospodarski rast i povećanje standarda života svojih stanovnika.

1.1. Pojam i značaj nautičkog turizma

Posljednjih nekoliko godina, turistički razvoj doživio je značajne promjene u migracijama, a turističke potrebe zahtjevaju sve veći broj rekreacijskih oblika. Jedan od najpoznatijih je nautički turizam koji se svrstava među najekspanzivnije oblike turističke rekreacije i turističkog prometa. Najčešće korišteno objašnjenje je da nautički turizam predstavlja pojam vezan uz niz oblika rekreacije i prometa koji se odvijaju na morskim obalama. Također, obuhvaća različite usluge i proizvode koji se javljaju u više kombinacija namijenjenih raznovrsnim potrebama nautičara. Posebnost ove vrste turizma krije se u tome da je ostvariv na moru, rijekama i jezerima, te na vlastitom ili iznajmljenom plovilu u svrhu zabave, odmora, rekreacije, sporta ili jednostavno plovidbe. Čovjek se zapravo može uz pomoć različitih plovila kretati i boraviti na moru, što je uistinu posebno. Nautički turisti ne moraju imati znanje i posebne vještine iz područja nautike da bi bili učesnici nautičkog prometa i ove vrste rekreacije.

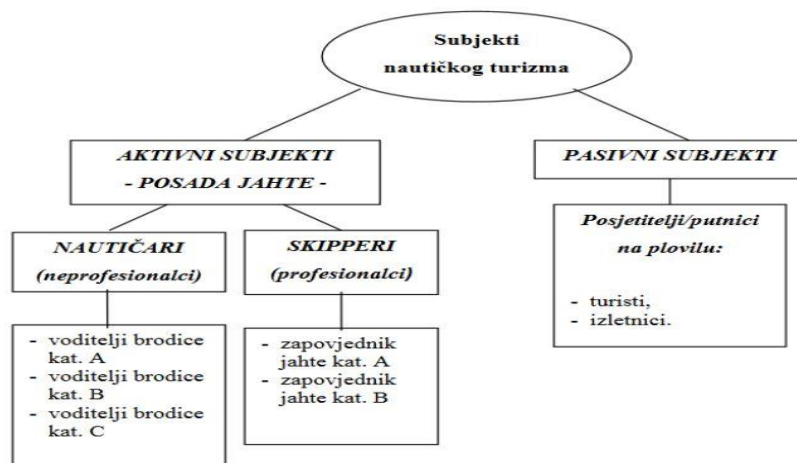
Nautika je pojam koji spaja riječi kao što su broad i upravljanja brodom. Potječe od grčke riječi *naus* što u prijevodu znači brod ili lađa, ali i vještina plovidbe. U suvremeno vrijeme, isti pojam tumači se kao skup teorijskih znanja koja su potrebna mornaru, voditelju broda ili navigator, da bi sigurno mogao prevesti brod od početne do krajnje točke. Pojam

nautičkog turizma pokušali su definirati mnogi autori, te se može pronaći u brojnim enciklopedijama. Kroz svaku definiciju može se primijetiti kako autori koriste aspekte rekreativnih i gospodarskih funkcija. Što se tiče enciklopedija, u njima se nautički turizam definira uglavnom kao specifični oblik masovnog turizma koji obuhvaća gospodarske, društvene i prostorne aspekte s ciljem zadovoljenja rekreacijskih potreba. Jedna od najpoznatijih definicija nastala je od autora L. Kosa i L. Dončevića koja govori da je nautički turizam "ukupnost svih usluga i odnosa koji nastaju kretanjem ljudi plovnim objektima po moru u turistička svrhe",¹ te su mišljenja da se kroz pojam treba uključiti "najmanje neevidentirane plovne objete, čamce ili manje brodove, one koji se smatraju jahtama i turistička krstarenja". Bitno je i navesti definiciju od Hrvatskog zakona o pružanju usluga u turizmu, koja glasi da se nautički turizam "smatra plovidbom i boravkom turista – nautičara na plovnim objektima, kao i boravak u lukama nautičkog turizma radi odmora i rekreacije".² Također, može se istaknuti kako nautički turizam predstavlja kretanje turista u plovilima po moru, a ujedno uključuje i pristajanje u marinama te obuhvaća svu potrebnu infrastrukturu za osiguranje prihvata, odnosno uplovljavanja i boravka plovila i putnika. Upravo zbog toga, smatra se kako nautički turizam omogućuje bliži kontakt s prirodom i bijeg od buke. Definicija o nautičkom turizmu ima zaista mnogo, a kako vrijeme odmiče, sve se više nadograđuju i proširuju te nastaju nove.

Kako bi se na najbolji mogući način ukazalo na sustavnost ovog selektivnog oblika turizma, osim samih definicija, bitno je analizirati i objasniti same subjekte koji se javljaju u okviru nautičkog turizma.

¹ Kos, S. i Dončević, D. (2007). "Nautički turizam", Sveučilište u Rijeci.

² Zakon o pružanju usluga u turizmu, Narodne novine 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 2017.

Slika 1. Subjekti nautičkog turizma

Izvor: Luković, T. (2007.) Nautički turizam Europe: kako ga definirati i razvrstati? Izvorni i znanstven članak. Acta Turistica Nova. Vol.1. No.2. Listopad 2007. Str. 155.-167.

Subjekti nautičkog turizma mogu se definirati kao "svaki aktivni ili pasivni posjetitelj, odnosno putnik koji putuje u neko mjesto izvan mjesta stalnog boravka u trajanju do godine dana, s bilo kojim ciljem putovanja osim obavljanja djelatnosti koja se plaća iz izvora u posjećenom mjestu, učenja, zasnivanja stalnog boravka i iseljenja i privremeno boravi na plovilu ili nekom drugom objektu nautičkog turizma. Aktivni subjekti su posada jahte koja se dijeli na nautičare odnosno neprofesionalce koji imaju završenu A, B ili C kategoriju za voditelja brodice. Druga skupina su skipperi odnosno profesionalci koji imaju visoku stručnost te završenu A ili B kategoriju za zapovjednika jahte. Pasivni subjekti su posjetitelji/putnici na plovilu koji se dijele na turiste koji nautički turizam koriste kao sredstvo za rekreaciju, odmor i istraživanje novih destinacije, te izletnike koji koriste plovila za kratke izlete, često unutar jednog dana. Obje skupine su pasivni sudionici jer ne upravljaju plovilima.

1.2. Razvoj nautičkog turizma u Hrvatskoj

Počeci razvoja nautičkog turizma u Hrvatskoj, pojavljuju se krajem 19. i u prvoj polovici 20 stoljeća. Najznačajnija prekretnica dogodila se kada su jedrenjaci ustupili mjesto parobrodima. Nedugo nakon, davne 1820. godine uspostavljena je parobrodska linija Trst-Dubrovnik-Krf što je označilo početak kružnih putovanja na tom području. Zatim, tijekom 20. stoljeća započela je intenzivnija izgradnja specijaliziranih luka za prijevoz brodova i jahti

te boravak njihovih posada u njima. Rani razvoj nautičkog turizma dogodio se u 1960. godini, kada je igradena prva marina na obali Jadranskog mora kako bi se pružio smještaj i sidrište za brodove i posadu. Zapadni dio Hrvatske, točnije Istra i gradovi Pula i Rovinj, bili su jedni od prvih područja koja su privukla nautički turizam. Nakon toga, pažnju je prisvojila i Dalmacija sa svojim gradovima poput Splita, Šibenika i Zadra te postala popularna među tadašnjim nautičarima.

Daljnji razvoj, Hrvatska doživljava tijekom 1970-ih i 1980-ih godina, izgrađuju se nove marine i proširuju one postojeće kako bi se povećala i zadovoljila potražnja nautičara. Godine 1974., otvara se ACI Marina Dubrovnik i postaje važno sidrište za jahte na jugu Hrvatske. ACI Marine (Adriatic Croatia International Club) imale su važnu ulogu u razvoju nautičkog turizma u Hrvatskoj radi sadržaja i kvalitetnih usluga koje su nudile te kao i sigurnost za nautičare. U to vrijeme, Hrvatska je već tada privlačila pažnju susjednih zemalja, kao što su Italija, Njemačka i Austrija čiji su turisti dolazili upravo zbog Jadranskog mora i raznolikosti obale.

Sljedeća važna prekretnica bila je osamostaljenje Hrvatske 1991. godine, nakon čega je nautički turizam počeo sve više rasti i razvijati se. Od tada, Hrvatska postaje turistička destinacija koja samostalno koristi vlastitu promociju i marketing destinacije. Nautički turizam postaje jedan od ključnih sektora za gospodarski razvoj zemlje, marine se sve više razvijaju i moderniziraju. Infrastruktura i obala dostižu sve veći potencijal kako bi bio sve bolji pristup obalama i marinama u Hrvatskoj. Također, povećana je ponuda i usluga za nautičare koja uključuje trgovine, servise, restorane i charter tvrtke.

Tijekom 21. stoljeća, nautički turizam u Hrvatskoj doživljava jedan novi razvoj i popularnost. Razlog tome je da Hrvatska postaje jedna od najatraktivnijih nautičkih destinacija na Mediteranu. Sve veći broj turista dolazi iz cijelog svijeta kako bi istražili posebnosti Hrvatske, njene brojne otoke, prekrasne plaže i uvale, te kako bi uživali u kristalno čistom moru.

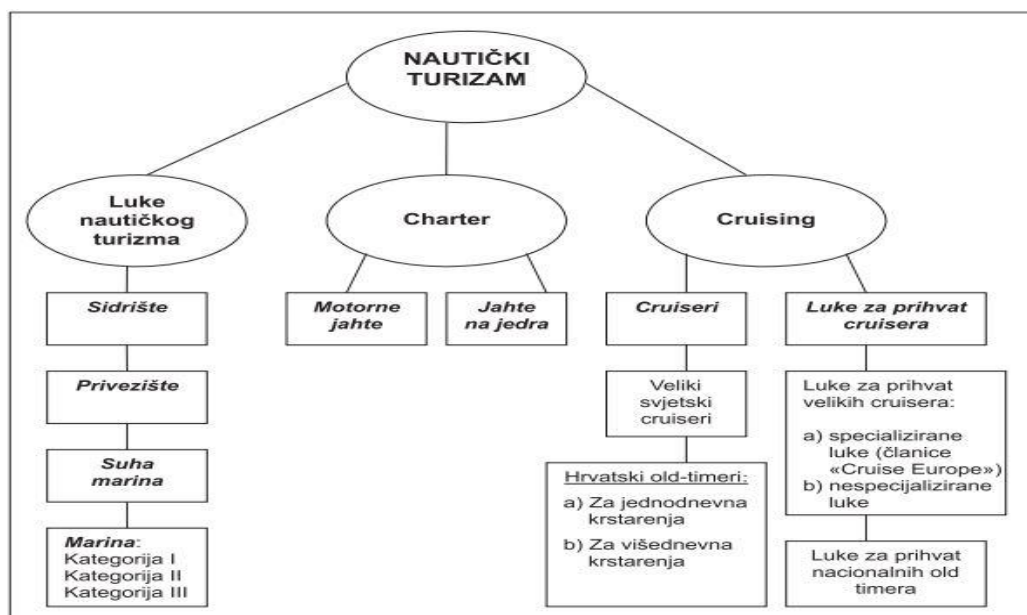
Snažan razvoj i rast nautičkog turizma bio je do 2019. godina, kada je najviše zasjao nautički charter. No, dolaskom pandemije COVID-a, turistički sektor Hrvatske doživio je značajan pad potražnje, te time i nautički turizam. Globalno turističko tržište je doživjelo opću kontrakciju, što je rezultiralo padom interesa za nautički charter i smanjenom potražnjom. (Hrvatska turistička zajednica, 2022.) Nakon pandemije, nastavio se onaj

pozitivan niz iz 2019. godine, nautički turizam opet je u procvatu, te je svakim danom sve popularniji i traženiji na ovim područjima.

Danas, nautički turizam u Hrvatskoj postao je jedan od ključnih segmenata turističke ponude, značajno doprinoseći ekonomiji zemlje. Ovaj sektor bilježi kontinuirani rast i razvoj zahvaljujući strateškim ulaganjima u infrastrukturu, poboljšanju usluga i promociji hrvatske obale kao idealnog odredišta za nautičare. Hrvatske luke, koje uključuju marine, privezišta i druge objekte, imaju veliku važnost za razvoj nautičkog turizma i ključne su za privlačenje nautičara.

1.3. Podjela nautičkog turizma

Nautički turizam je vrlo dinamičan i rastući sektor turizma koji ima iznimno značajan ekonomski utjecaj na obalne zajednice. Može se podijeliti na tri glavne kategorije: luke nautičkog turizma, charter (najam plovila) i cruising (kruzeri). Svaka od ovih kategorija ima svoje određene specifičnosti i doprinose sveukupnom razvoju nautičkog turizma na različite načine. Luke nautičkog turizma pružaju osnovnu infrastrukturu i usluge za plovila, charter omogućuje turistima slobodu istraživanja i privatnost, a cruising donosi neka luksuzna putovanja koja uključuju brojne sadržaje.

Slika 2. Model nautičkog turizma

Izvor: Luković, T. (2007.) Nautički turizam, definiranje i razvrstavanje, EKONOMSKI PREGLED, str. 704

Iz prikazanog modela vidi se podjela nautičkog turizma na tri glavne kategorije: luke nautičkog turizma, charter i cruising. Svaka kategorija dijeli se na specifične oblike i vrste usluga koje nude. Luke su podijeljene na tri osnovne vrste: sidrište ili mjesto gdje se plovila mogu sigurno sidriti, privezište ili mjesto gdje se plovila mogu privezati i suha marina ili mjesto gdje se plovila mogu skladištiti na suhom. Unutar marina postoje tri kategorije: kategorija I, kategorija II i kategorija III. Charter se odnosi na najam plovila, te se dijeli na: motorne jahte odnosno plovila koja se pokreću motorom i jahte na jedra koja koriste jedra za kretanje. Treća kategorija predstavlja cruising koji obuhvaća putovanja velikim kruzerima i podijeljen je na dve pod kategorije. Prva kategorija su cruiseri koji se dijele na velike svjetske cruisere za luksuzna putovanja i hrvatski old-timeri točnije tradicionalni brodovi specifični za Hrvatsku koji se dijele na jednodnevna i višednevna krstarenja. Druga kategorija su luke za prihvataj cruisera, te su podijeljene na: luke za prihvataj velikih cruisera pod koje spadaju specijalizirane luke i nespecijalizirane luke i luke za prihvataj nacionalnih old-timera koje su specijalizirane za prihvataj tradicionalnih brodova. Ova struktura prikazuje kako je nautički turizam kompleksan i raznolik, nudi širok spektar usluga i aktivnosti koje privlače različite vrste turista. Osim navedene tri kategorije, postoje i dopunske vrste koje se intenzivno razvijaju i po aktivnostima pripadaju nautičkom turizmu, a o su npr. športski ribolov, jedrenje, ronilački turizam, vodeni sportovi i drugo. Takve vrste nautičkog turizma zalažu se za osamostaljivanje i oblikovanje u novu selektivnu nautičko-turističku vrstu.

1.3.1. Luke nautičkog turizma

Luke nautičkog turizma, kao dio pomorskog dobra, označavaju obalno područje koje je usko povezano s morem, pritom uključujući uređene kopnene i obalne površine, lukobrane, pristaništa, konstrukcije i druge infrastrukturne objekte. Naravno, kao i za svaki pojam koji se istražuje, tako i za luke postoji mnogo definicija. Ipak, jedna je definirana pomorskim jezikom³, a govori da " luka je, u najširem smislu rečeno, prirodno ili umjetno zaštićen morski, riječni, kanalski ili jezerski bazen, gdje brodovi nalaze zaklon od valova, struja, morskih mijena i leda; zaštitu od djelovanja neprijateljskih napadaja; gdje mogu krcati gorivo, vodu i hranu, izvršiti popravke na brodomskom trupu, strojevima i uređajima ili izvršiti čišćenje svih dijelova; gdje mogu sigurno i brzo iskrcati, ukrcati i prekrati teret i putnike i

³ << Pomorska enciklopedija >>, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1990., strana 437.

gdje se mogu odmoriti posade." Ova definicija u svom naumu da što preciznije definira pojam luke, izgubila se u detaljiziranju. Glavna svrha luka je zapravo pružiti siguran siguran privez, sidrenje i samu zaštitu brodova i ostalih plovila, te olakšati i omogućiti ukrcaj i iskrcaj putnika i roba. Luke se danas svakodnevno proširuju sa svojim sadržajima i djelatnostima, te postaju glavni gospodarski centri koji obuhvaćaju širok spektar aktivnosti.

Razlikujemo dve podjele luka: međunarodni klasični pravni aspekt podjele luka koji pokriva potrebe nautičkog turizma i podjela luka prema djelatnostima u koju spadaju i luke nautičkog turizma. Prema prvoj podjeli, luke se dijele na⁴: luke iskrcaja ili isporuke, luke ukrcaja, luke odabrana, luke odredišta, luke preuzimanja tereta, luke pristajanja, luke upisa, luke pribježišta, sigurne luke, tranzitne i usputne luke. Ovakva podjela obuhvaća aspekte sigurnosti plovidbe i turističkog putovanja, te ostale aspekte vezane za luku u funkciji nautičko turizma. Druga podjela, dijeli se na⁵: vojne luke, luke nautičkog turizma, industrijske luke, brodogradilišne luke i sportske, ribarske i druge luke slične namjene.

Prema novom pravilniku o kategorizaciji luka nautičkog turizma i razvrstavanju drugih objekata za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata, jedina vrsta luke nautičkog turizma je marina, a nautičko sidrište, nautičko privezište, odlagalište plovnih objekata i suha marina, od sada su isključivo drugi objekti za pružanje usluga veza i smještaja plovnih objekata.⁶

Marina kao jedina vrsta luke nautičkog turizma, predstavlja dio posebno izgrađenog i uređenog morskog ili vodenog prostora i obale za pružanje usluga veza, smještaja turista u plovnim objektima i ostalih usluga za potrebe turista. Također, u marini se pružaju usluge pića, napitaka i prehrane.⁷ Gledajući s raznih aspekata, marine se mogu analizirati i prema stupnju opremljenosti, prema tipovima gradnje, s obzirom na položaj akvatorija, prema vlasništvu marina i u odnosu na lokaciju. Prema stupnju opremljenosti marine se dijele na⁸: standarne, luksuzne i rekreacijske, a prema tipovima gradnje na⁹: američki, atlantski i

⁴ << Pomorska enciklopedija >>, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1990., strana 437.

⁵ Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama, NN 39/2013, ČL.42.

⁶ Državni zavod za statistiku, Priopćenje, godina LV, broj 4.3.4, od 29. ožujka 2019., NAUTIČKI TURIZAM, Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2018.

⁷ Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma (NN 072/2008.)

⁸ Luković T., Bilić M.: Luke nautičkog turizma u Hrvatskoj i strategija lokalnog razvoja, Naše more, Dubrovnik, 2007., p. 116

⁹ Luković T., Bilić M.: Luke nautičkog turizma u Hrvatskoj i strategija lokalnog razvoja, Naše more, Dubrovnik, 2007., p. 116

mediteranski tip. (Prema razvrstavanju Instituta za turizam u Zagrebu) S obzirom na položaj akvatorija mogu biti¹⁰ uvučene npr. Marina Novigrad, potpuno uvučene npr. Marina Kremik i otvorene npr. Marin Punat. Privatne, komunalne i javne su marine prema vlasništvu.¹¹ U odnosu na lokaciju razlikuju se¹²: morske, jezerske, riječne i kanalske marine. Marine u Hrvatskoj su po svakom segmentu dominantne što se vidi i po rangu u samom europskom vrhu s obzirom na kvalitetu, te je potrebno na njima raditi i istraživati ih kako bi se sve više razvijale jer su upravo one sa svojim brojnim sadržajima ključni element za razvoj nautičkog turizma. Kao najveća marina u Hrvatskoj, marina Dalmacija, Sukošan, Zadar nudi čak 1.200 morskih vezova i 300 suhih vezova na kopnu, te može primiti jahte do 70 metara duljine.

Tablica ispod prikazuje raspodjelu i ukupni broj luka nautičkog turizma na morskoj obali Hrvatske prema stanju iz 2023. godine. Od ukupno 224, razlikujemo nekoliko ključnih kategorija. Marine, koje uključuju sve vrste marina, broje ukupno 85, od kojih je 20 specijaliziranih suhih marina koje su namijenjene za pohranu plovni objekata na suhom, obično za svrhe održavanja ili popravka. Zatim, nautička sidrišta kojih ima 79, te služe kao područja za sidrenje plovni objekata, a nautička privezišta, kojih ima 17, predstavljaju objekte namijenjene vezanju plovni objekata uz obalu. Odlagališta plovni objekata, kojih je 43, namijenjena su za dugotrajno pohranjivanje plovni objekata koji nisu u svakodnevnoj upotrebi.

Tablica 1. Broj luka nautičkog turizma u RH

Kategorija	Broj objekata
Marine	85
Suhe marine	20
Nautička sidrišta	79
Nautička privezišta	17
Odlagališta plovni objekata	43
Ukupno	224

Izvor: Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb 2023., Ilica 3, p. p. 80.

Nautičko sidrište je prema pravilniku, dio morskog ili vodenog prostora pogodnog za sidrenje plovni objekata opremljeno napravama za sigurno sidrenje.¹³ U kontekstu nautičkog turizma, sidrišta su ključna jer pružaju sigurnost i zaštitu od nepovoljnih vremenskih uvjeta, dok turistima omogućuju da pristanu na različitim lokacijama, istraže

¹⁰ Pomorska enciklopedija, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1976.,strana 367.

¹¹ Ibid, str 367.

¹² Ibid, str 367.

¹³ Članak 7. Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma (NN 072/2008.)

obalu, uživaju u lokalnim sadržajima i sigurno provedu noć na moru. Kada se govori o stupnju opremljenosti, sidrište spada pod najniži stupanj opremljenosti, no jednako je važno za nautički turizam jer proširuje lepezu nautičke turističke ponude. Kako bi se zaštitila ekologija morskog javnog dobra, za vrijeme boravka na sidrištu zabranjeno je bacanje otpada i ispuštanje štetnih tvari. Kršenje ovih odredba, strogo su kažnjava sukladno odredbama Pomorskog zakonika i Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama.

S druge strane, nautičko privezište je dio posebno izgrađenog i uređenog morskog ili vodenog prostora i obale, za pružanje usluge veza.¹⁴ Glavne karakteristike privezišta su da pruža sigurnost i stabilnost jer su dizajnirana na način da osiguraju stabilan privez plovila i pristupačnost odnosno da lokacija privezišta mora biti lako dostupna kako s mora tako s kopna. Mogu se klasificirati prema različitim kriterijima, uključujući vrstu plovila te usluge koje nude, pa tako postoje privatna privezišta koja su obično dio privatnih marina ili luksuznih resorta, javna privezišta koja su dostupna široj javnosti i često se nalaze u gradskim lukama ili turističkim mjestima i sezonska privezišta koja su aktivna samo tijekom određenih sezona, obično ljeti kada je najveća potražnja za privezima.

Odlagalište plovnih objekata je dio ograđenog i uređenog kopna za pružanje usluga odlaganja plovnih objekata na suhom te pružanje usluga, transporta, spuštanja u vodu i dizanja iz vode plovnog objekta. U odlagalištu ne mogu boraviti turisti i ne može se obavljati priprema plovnog objekta za plovidbu.¹⁵ Dakle, može se zaključiti kako odlagalište plovnih objekata nema direktan kontakt s morem, već se usluge smještaja i čuvanje pružaju na suhom. Ova definicija vrlo je slična onoj o suhoj marini jer slijedi da je suha marina dio ograđenog i uređenog kopna za pružanje usluga smještaja plovnih objekata na suhom te pružanje usluga transporta, spuštanja u vodu i dizanja iz vode plovnog objekta. Unutar suhe marine, turisti mogu boraviti i može se obavljati priprema plovnog objekta za plovidbu. Isto tako, mogu se pružiti usluge pića, napitaka i prehrane.¹⁶ Glavna razlika između odlagališta plovnih objekata i suhe marine je u spektru usluga, odnosno u suhoj marini se pružaju usluge pripreme plovila što uključuje bojanje, servis te mogu boraviti turisti dok to nije moguće kod odlagališta.

¹⁴ Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma (NN 120/219-2374)

¹⁵ Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma (NN 120/2019-2374)

¹⁶ Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji luka nautičkog turizma (NN 120/219-2374))

1.3.2. Charter

Prilikom izgradnje prvih marina u Hrvatskoj, pojavljuje se i charter djelatnost. Ključne godine za razvoj ove djelatnosti bile su 2006. godina kada je na snagu stupio novi Pomorski zakonik i pripadajući podzakonski akti, te je zabranjeno obavljanje charter djelatnosti plovilima pod stranim zastavama. Druga godina bila je 2013. kada je Republika Hrvatska pristupila Europskoj uniji i time omogućila charter djelatnosti da se može obavljati plovilima pod zastavama članica EU i plovilima trećih zemalja dužih od 40 metara.

Charter je jedna od ključnih komponenti nautičkog turizma, omogućujući iznajmljivanje plovila na određeno vrijeme. Glavna podjela charter plovila su motorne jahte i jahte na jedra, dvije vrlo popularne kategorije koje privlače različite vrste nautičara. Motorne jahte su plovila koja se pokreću isključivo motorima i vrlo često su sinonim za udobnost i luksuz. Takva plovila, opremljena su snažnim motorima koji omogućuju brzo kretanje između destinacija što ih čini idealnim za one ljude željne istraživanja što većeg broja lokacija u kraćem vremenskom razdoblju. Motorne jahte su uglavnom opremljene modernim tehnologijama, luksuznim interijerima, velikim palubama i brojnim sadržajima poput jacuzzija, bazena i vrhunskih kuhinja. Njihova stabilnost i brzina čine ih među top izborom za obitelji i grupe koje vole i traže komfor i lakoću kretanja. S druge strane, jahte na jedra nude jedan potpuno drugačiji doživljaj plovidbe. Naime, pokreću se kombinacijom vjetera i motora, plovidba je lagana i tiha, ekološki prihvatljivija i pruža autentični doživljaj i osjet mora. Jahte na jedra zahtijevaju stručne upravitelje s više vještina i iskustva jer upravljanje zahtjeva stalnu prilagodbu vjetrovima i morskim uvjetima. Ovakva vrsta plovila privlači entuzijaste jedrenja i one koji žele bliži kontakt s prirodom. Jedrenje omogućuje mirnije putovanje, te može biti izuzetno opuštajuće i meditativno. Bez obzira na izbor između motornih jahti i jahti na jedra, obje opcije nude nezaboravne i jedinstvene doživljaje i iskustva na moru.

Učesnici u charter industriji često nude i razne dodatne usluge koje obuhvaćaju profesionalne skipere, kuhare i hostese što plovidbu podiže na još veću razinu luksuza. Skiperi su zaista važna skupina ljudi kada se spominje charter djelatnost jer pružaju gostima opušten odmor bez brige o upravljanju plovilom. Osim skipera, charter tvrtke nude i posebne pakete koji su prilagođeni željama gostiju, te sadrže istraživanje skrivenih uvala, otoka i drugih atraktivnih destinacija. Zavisno o usluzi koju charter kompanija nudi, razlikuju se tri

osnovna proizvoda: dnevni charter sa ili bez posade, višednevni charter bez posade i višednevni charter sa posadom. Dnevni charter podrazumijeva korištenje plovila u svrhu razonode, sa ili bez posad, bez usluge smještaja gostiju. Ovakav charter uključuje sve vrste i tipove plovila neovisno o dužini. Višednevni charter bez posade je korištenje plovila bez posade na vremenski period tijekom kojega gosti koriste smještaj na plovilu. U 80% slučajeva, obavlja se na brodicama i jahtama na jedra, neovisno je li u pitanju jedrilica ili katamaran.

U Hrvatskoj, postoji vrlo bogata ponuda charter plovila zahvaljujući brojnim otocima, prekrasnim uvalama, razvedenoj obali i povoljnim klimatskim uvjetima, te je upravo zato jedna od najpopularnijih destinacija za nautički turizam u Europi. Glavne charter destinacije u Hrvatskoj uključuju Split, Dubrovnik, Zadar i Šibenik. Ove destinacije nude brojne atrakcije, bogatu kulturnu baštinu, prirodne ljepote, gastronomiju i drugo. Charter na Jadranu često uključuje i posjete nacionalnim parkovima kao što su Kornati i Mljet, te istraživanje slikovitih sela duž obale i povijesnih gradova.

U razdoblju od 2019. do 2023. godine, prema podacima može se uočiti nekoliko trendova koji se odnose na fluktuacije u broju dolazaka i noćenja. U 2019. godini zabilježeno je 589.009 dolazaka i 3.810.253 noćenja što predstavlja polaznu točku koja omogućuje usporedbu promjene koje su uslijedile u narednim godinama. Godina 2020. donijela je značajan pad u oba segmenta, dolasci su se smanjili na 260.478, a noćenja na 1.783.842. Takav drastičan pad može se pripisati globalnoj pandemiji COVID-19, koja je rezultirala ograničenim putovanjima i smanjenom potražnjom za nautičkim turizmom. U 2021. godini vidi se oporavak u dolascima i noćenjima: broj dolazaka porastao je na 485.846, dok su noćenja dosegla 3.306.213 što ukazuje na djelomičan oporavak industrije charter turizma, a rezultat tome je popuštanje pandemijskih mjera. Godina 2022. bilježi daljnji oporavak, s dolascima koji dosežu 576.005 i noćenjima koja su porasla na 3.827.390. Ovi brojevi sugeriraju da se nautički turizam u Hrvatskoj gotovo potpuno oporavio na razine prije pandemije, čak i lagano nadmašivši broj noćenja iz 2019. godine.

Tablica 2. Dolasci i noćenja u charteru od 2019. do 2023. godine

Godina	Dolasci	Noćenja
2019.	589.009	3.810.253
2020.	260.478	1.783.842
2021.	485.846	3.306.213
2022.	576.005	3.827.390
2023.	585.369	3.818.467

Izvor: Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture

U 2023. godini broj dolazaka charter gostiju dodatno raste na 585.369, a noćenja blago opadaju na 3.818.467, što je vrlo blizu razini iz 2019. godine. Ovaj podatak pokazuje stabilnost i održavanje visokog interesa za nautički turizam u Hrvatskoj, te ukazuje na stabilizaciju tržišta nakon pandemije. Ovaj oporavak je rezultat uspješnog upravljanja krizom, prilagodbe turističkog sektora novim uvjetima te kontinuirane atraktivnosti Hrvatske kao destinacije za nautički turizam.

1.3.3. Cruising

Cruising je mješavina pomorskog prijevoza, putovanja, turizma i odmora¹⁷, te se definira kao odmorišna aktivnost putnika koji plaćaju za program od najmanje jedne noći boravka na brodu kapaciteta najmanje 100 putnika. Također, cruising se još tumači i kao „kružno putovanje jest turističko putovanje od nekoliko dana prema određenom itineraru kružnog tipa.“¹⁸ Početak cruisinga u Hrvatskoj spominju se još 1844. godine kada je parobrod „Barone Stuermer“ doplovio u Dubrovnik iz Trsta sa 153 putnika na „putovanju od užitka“.

¹⁹

Unutar nautičkog turizma, cruising obuhvaća plovidbu velikim brodovima koji su namijenjeni za krstarenje. Može se podijeliti na tri glavne podkategorije, a to su: veliki svjetski cruiseri, hrvatski old-timeri, te luke za prihvataj cruisera. Veliki svjetski cruiseri predstavljaju najprestižniji segment cruising tržišta koji uključuju brodove koji su izuzetno

¹⁷ Lekakou, Mariab B.;Pallis Athanasios,A: CRUISING THE MEDITERRANEAN SEA: MARKET STRUCTURES AND EU POLICY INITIATIVES

¹⁸ Državni zavod za statistiku, Priopćenje „Kružna putovanja stranih brodova u Republici Hrvatskoj 2013“.Broj 4.3.6/8

¹⁹ Jerković, N., (2009.) Povijest brodskih kružnih putovanja u Dubrovniku, Made In

veliki, često s kapacitetom za tisuće putnika, te nude luksuzne sadržaje kao što su kazališta, restorani, bazeni, fitness centri i razne druge zabavne sadržaje. Primjeri takvih brodova uključuju plovila svjetski poznatih kompanija kao što su Royal Caribbean, Carnival Cruise Line i MSC Cruises. Ovi cruiseri obično putuju međunarodnim rutama, posjećujući popularne turističke destinacije širom svijeta, uključujući Karibe, Mediteran, Aljasku i mnoge druge. Druga podkategorija su hrvatski old-timeri, koji se dijele na brodove za jednodnevna i višednevna krstarenja. Ovi brodovi su često manji i tradicionalnijeg dizajna, te pružaju autentičniji doživljaj krstarenja. Oni namijenjeni za jednodnevna krstarenja obično nude kraće ture koje uključuju posjete lokalnim atrakcijama i plažama, dok brodovi za višednevna krstarenja pružaju duža putovanja s više destinacija, omogućujući putnicima da dublje istraže destinaciju. Old-timeri posebno popularni u Hrvatskoj gdje postoji bogata tradicija brodogradnje i pomorske plovidbe. Treća podkategorija su luke za prihvat cruisera, koje se dalje dijele na luke za prihvat velikih cruisera i luke za prihvat nacionalnih old-timera. Luke za prihvat velikih cruisera mogu biti specijalizirane i nespecijalizirane. Specijalizirane luke su članice organizacija kao što je Cruise Europe i opremljene su za prihvat najvećih brodova, s potrebnom infrastrukturom kao što su duboka pristaništa, veliki terminali za putnike i odgovarajući sigurnosni protokoli. Nespecijalizirane luke, s druge strane, mogu primiti cruisere, ali nemaju sve specijalizirane pogodnosti. Takve luke su obično manje i koriste se za manje zahtjevne operacije. Luke za prihvat nacionalnih old-timera pružaju specifične usluge i infrastrukturu potrebnu za ove tradicionalne brodove. Luke su često smještene u povijesnim gradovima ili turističkim središtima i pružaju autentičan doživljaj lokalne kulture i tradicije. Osim osnovnih usluga, ove luke često organiziraju kulturne događaje i manifestacije koje dodatno obogaćuju iskustvo putnika.

Cruising kao segment nautičkog turizma igra važnu ulogu u turističkoj ponudi mnogih destinacija, uključujući Hrvatsku. Ova vrsta turizma donosi značajne ekonomske benefite kroz troškove putnika u lokalnim zajednicama, uključujući smještaj, prehranu, suvenire i razne turističke aktivnosti. Luka Dubrovnik, na primjer, jedno je od najposjećenijih mjesta u Hrvatskoj za cruising, s tisućama putnika koji svake godine posjećuju ovaj povijesni grad. Infrastruktura i upravljanje lukama za cruising su ključni za održivost i daljnji razvoj ovog segmenta turizma. Moderne luke moraju biti opremljene za prihvat velikog broja putnika i brodova, te istovremeno osigurati zaštitu okoliša i kulturne baštine. Održivi razvoj cruising turizma uključuje mjere za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš, kao što su kontrole

emisija iz brodova, upravljanje otpadom i zaštita morskih ekosustava. Ova vrsta turizma donosi značajne ekonomske koristi i kulturno obogaćuje destinacije, ali također zahtijeva pažljivo planiranje i upravljanje kako bi se osigurala održivost i zaštita prirodnih i kulturnih resursa.

Tablica 3. Strani brodovi na krstarenjima – boravci i putnici po mjesecima 2022. i 2023. godine

	KRSTARENJA			BORAVAK			PUTNICI		
	2022	2023	Indeksi	2022	2023	Indeksi	2022	2023	Indeksi
Ukupno	632	646	102,2	1324	1474	111,3	633 697	868 542	137,1
I	1	1	100,0	1	1	100,0	485	944	194,6
II	2	2	100,0	3	21	700,0	1257	94	7,5
III	11	10	90,9	25	50	200,0	4098	3 606	88,0
IV	48	42	87,5	98	85	86,7	34 603	54 909	158,7
V	73	71	97,3	151	142	94,0	56 389	103 002	182,7
VI	105	102	97,1	188	237	126,1	91 867	120 281	130,9
VII	89	86	96,6	192	197	102,6	105 264	128 563	122,1
VIII	113	107	94,7	269	237	88,1	129 638	151 975	117,2
IX	77	88	114,3	174	189	108,6	82 375	121 853	147,9
X	79	95	120,3	153	190	124,2	89 957	137 013	152,3
XI	29	31	106,9	65	85	130,8	29 448	37 941	128,8
XII	5	11	220,0	5	40	800,	8 316	8 361	100,5

Izvor: Državni zavod za statistiku

U 2023. godini strani brodovi na kružnim putovanjima ostvarili su porast od 2,2% u putovanjima na području hrvatskog Jadrana s 37,1% više putnika u odnosu na 2022. godinu. Zbog povećanja broja putovanja stranih brodova na kružnim putovanjima, broj putovanja na godišnjoj razini također je porastao u odnosu na 2022. Štoviše, u 2023. godini, strani brodovi na kružnim putovanjima proveli su više vremena u Hrvatskoj, za 11,3% u odnosu na 2022. Usporedba podataka iz 2023. i 2019. pokazuje da još uvijek postoje posljedice pandemije COVID-19 na kružnim putovanjima stranih brodova u akvatoriju hrvatskog Jadrana. Tako je u 2023. u odnosu na 2019. ostvareno 11,0% manje putovanja stranih plovila na kružnom

putovanju i 22,5% manje putnika, dok je broj boravaka stranih plovila na kružnom putovanju veći za 0,5%. U 2023. godini na kružnim putovanjima u hrvatske morske luke stiglo je 85 stranih brodova koji su ostvarili 646 putovanja. Na brodovima je bilo 869 tisuća putnika koji su u Republici Hrvatskoj boravili 1 474 dana. Od ukupno 646 kružnih putovanja stranih plovila, najviše ih je zabilježeno u kolovozu (107 putovanja), lipnju (102 putovanja) i listopadu (95 putovanja), što je činilo 47,1% putovanja. Preostalih 52,9% putovanja ostvareno je u ostalim mjesecima. Strani brodovi na krstarenju plovili su pod zastavama 14 zemalja. Kao i obično, najviše putovanja stranih brodova na kružnim putovanjima ostvareno je pod zastavom Malte, čak 191 putovanje, što je činilo 29,6% ukupno ostvarenih putovanja u 2023. godini. Najviše kružnih putovanja ostvareno je u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (48,1%) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (26,9%), što je ukupno činilo 75,0% putovanja. Preostalih 25,0% putovanja ostvareno je u sljedećim županijama: Zadarskoj (11,8%), Istarskoj (4,7%), Šibensko-kninskoj (4,5%) i Primorsko-goranskoj (4,0%) županiji. Dubrovačka luka tradicionalno je bila najposjećenija luka.

2. Nautički turizam otoka Cresa

Obzirom da otok Cres ima mnoge uvale i mjesta za sidrenje, te je pristup otoku moguć samo putem trajektnih linija, nautički turizam na otoku Cresu predstavlja jedan od najznačajnijih segmenata turističke industrije. Razvoj nautičkog turizma na otoku Cresu predstavlja intrigantan proces koji je oblikovan spojem prirodnih ljepota ovog jadranskog otoka, pomorske tradicije te potrebe za raznovrsnim i atraktivnim turističkim iskustvima na moru. Kroz godine, nautički turizam na otoku Cresu doživio je značajan rast, privlačeći ljubitelje mora, jedrenja i općenito nautičkih avantura. Ovaj razvoj ima duboke utjecaje na lokalnu ekonomiju, kulturu i okoliš. Jedan od ključnih faktora u razvoju nautičkog turizma na otoku Cresu je prisutnost ACI Marine Cres. Smještena u istoimenom gradiću, ACI Marina Cres predstavlja nautičko središte otoka, pružajući sigurno sidrište i visokokvalitetne usluge nautičarima. Nudi 458 vezova u moru i 120 suhih vezova na kopnu. Opremljena je suvremenim sadržajima uključujući opskrbu vodom i strujom, sanitarne čvorove, servisne usluge, benzinsku postaju, trgovinu nautičke opreme, teretanu, restoran i još mnoge druge sadržaje. Razvoj marine stvorio je infrastrukturne preduvjete za priliv posjetitelja, potičući istraživanje otoka i okolnih destinacija. Povećanje broja lučica i prateće infrastrukture, poput luka, sidrišta i servisnih centara, dodatno je podržalo razvoj nautičkog turizma na otoku Cresu. To je omogućilo povećanje kapaciteta za prihvatanje brojnih plovila, potičući raznovrsnost nautičke ponude. Nautički entuzijasti imaju priliku istraživati otočke ljepote, uživati u jedrenju ili vožnji jahtom te sudjelovati u raznim regatama i događanjima. Turističke agencije i charter tvrtke koje nude usluge najma plovila također igraju ključnu ulogu u razvoju nautičkog turizma na otoku Cresu. Ovo omogućuje turistima, bez vlastitog plovila, iskusiti čari jadranskog jedrenja ili uživanja u privatnim izletima s profesionalnom posadom. Utjecaj nautičkog turizma proteže se i na lokalnu ekonomiju. Restorani, trgovine, obrti i drugi poslovni subjekti koji pružaju usluge i proizvode nautičkim turistima doživljavaju porast potražnje. Ovo stvara također dodatne radne prilike i potiče ekonomsku aktivnost, čime se povećava životna kvaliteta lokalne zajednice. Organizacijom regata, jedriličarskih natjecanja i manifestacija vezanih uz more, otok slavi svoju tradiciju i pridonosi stvaranju prepoznatljivog identiteta kao destinacije koja privlači nautičare. Uz sve ovo, ekološki aspekt nautičkog turizma postaje sve važniji. Otok Cres poduzima korake prema održivosti kako bi sačuvao netaknutu prirodu i morski ekosustav. Inicijative poput

podizanja svijesti o ekološkim praksama i čišćenja obala doprinose očuvanju ljepote otoka. U konačnici, razvoj nautičkog turizma na otoku Cresu predstavlja sveobuhvatan proces koji oblikuje gospodarstvo, kulturu i okoliš otoka. Kroz pametno upravljanje resursima i očuvanje autentičnosti, nautički turizam čini otok Cres jedinstvenom destinacijom koja nastavlja privlačiti ljubitelje mora iz cijelog svijeta.

2.1. Općenito o otoku Cresu

Otok Cres ne simbolizira samo plovidbu i uživanje u moru, već predstavlja jedan od najvećih i najljepših otoka u Hrvatskoj, smješten u sjevernom dijelu Jadranskog mora. Cres je poznat po svojoj netaknutoj prirodi, bogatoj povijesti i kulturnom naslijeđu, što ga čini privlačnom destinacijom za turiste iz cijelog svijeta. S površinom od oko 405 četvornih kilometara, Cres se može pohvaliti raznolikim krajolikom koji uključuje guste šume, prostrane pašnjake, planinske vrhove i predivne obalne linije. Njegova razvedena obala duga je oko 248 kilometara, a obuhvaća brojne uvale, zaljeve i plaže koje su savršene za kupanje, sunčanje i druge aktivnosti na vodi. Grad Cres, najveće naselje na otoku, smješten je na sjevernoj strani otoka i predstavlja administrativno, kulturno i gospodarsko središte. Ima bogatu povijest koja seže u antičko doba, a njegovi povijesni spomenici i arhitektura svjedoče o bogatoj kulturnoj baštini. Šetnja starom gradskom jezgrom otkriva uske kamene ulice, srednjovjekovne palače, crkve i trgove koji odišu šarmom prošlih vremena. Među najznačajnijim znamenitostima su crkva sv. Marije, samostan sv. Franje te gradska loža i toranj.

Cres je povezan s kopnom trajektnim linijama koje redovito voze iz Rijeke i Brestove na poluotoku Istri do trajektnog pristaništa Porozina na Cresu. Također, postoji i trajektna linija koja kreće iz mjesta Merag na Cresu do Valbiske na otoku Krku. Ova linija povezuje Cres i Krk, te omogućuje brz i jednostavan prijelaz između dva otoka. Osim trajektnih linija, Cres je povezan i s otokom Lošinjem mostom kod Osora, što omogućuje jednostavan pristup i istraživanje oba otoka. Cres i Lošinj su popularne turističke destinacija koje nude raznolike mogućnosti za odmor, rekreaciju i uživanje u prirodi.

Zbog dobre transportne povezanosti i redovitih trajektnih linija koje povezuju Cres s gradovima na obali, sve je češći i veći dolazak turista. Ovisno o sezoni, otok doživljava različite razine turističkog prometa, pri čemu ljeto predstavlja vrhunac po broju dolazaka i noćenja. Širok spektar smještajnih opcija na Cresu još su jedan razlog za dolazak posjetitelja

iz cijeloga svijeta. Hoteli, privatne vile, apartmani i kampovu nude brojne sadržaje, aktivnosti i usluge. Ovisno o željama i budžetu, posjetitelji mogu odabrati opciju koja im najviše odgovara. Turistički dolasci i noćenja na otoku Cresu se iz godine u godinu sve više razvijaju. Gledajući razdoblje od 2019. do 2023. godine, primjetne su razlike. Godina 2019. je za Cres bila vrlo uspješna za turizam jer je bilježila 95 000 dolazaka i 450 000 noćenja što ukazuje na visok interes turista. Zbog pandemije COVID-19, sljedeća godina imala je značajan pad i negativan utjecaj na globalni turizam, pa tako i na sam otok Cres. Oporavak je počeo 2021. godine, a to se vidi i u porastu dolazaka na 80 000 i noćenja na 380 000. Značajan povratak turista i stabilizaciju situacije, donosi 2022. godina. Potpuni oporavak s 100 000 dolazaka i 470 000 noćenja, nadmašuje 2019. godinu i pokazuje kako je otok Cres 2023. godine opet postao vrlo atraktivna i popularna turistička destinacija među turistima.

Tablica 4. Broj dolazaka i noćenja na otoku Cresu u razdoblju od 2019. do 2023. godine

Godina	Broj dolazaka	Broj noćenja
2019.	95 000	450 000
2020.	60 000	300 000
2021.	80 000	380 000
2022.	90 000	420 000
2023.	100 000	470 000

Izvor: Državni zavod za statistiku (DZS) , 2019-2023.

Priroda na otoku Cresu izuzetno je očuvana i raznolika, te glasi kao netaknuta. Otok je dom mnogim endemskim vrstama biljaka i životinja, a posebno je poznat po populaciji bjeloglavih supova, koji obitavaju na strmim liticama sjevernog dijela otoka. Beli, malo mjesto na sjeveru Cresa, poznato je po Centru za zaštitu ptica grabljivica, gdje posjetitelji mogu naučiti više o ovim impresivnim pticama i njihovom očuvanju. Osim bjeloglavih supova, Cres je bogat raznim drugim vrstama ptica, što ga čini popularnim odredištem za ornitologe i ljubitelje prirode. Također, creske ovce su simbol otoka Cresa. Pripadaju autohtonoj pasmini koja je prilagođena specifičnim uvjetima života na otoku. Otporne su i prilagođene za život u stjenovitim predjelima Cresa, pasu slobodno što doprinosi očuvanju prirodnog krajolika i sprječava zarastanje pašnjaka i šuma. One su nizostavan dio života na otoku Cresu, te nisu samo izvor hrane i ekonomskih prihoda, već i simbol kulturne baštine i duge tradicije. Maslinici na otoku predstavljaju jedan od najvažnijih segmenata lokalne

poljoprivrede, kulture i ekonomije. Oni su simbol otočkog identiteta i dio su kulturne baštine otoka, te pružaju slikovit i karakterističan prizor mediteranskog kraja. Smješteni su na kamenitim i suhim tlima što maslinama daje otpornost i doprinosi stvaranju visokokvalitetnog maslinovog ulja. Maslina je duboko ukorijenjena u povijest i tradiciju otoka, a maslinarstvo se prakticira već tisućama godina, ostavljajući neizbrisiv trag na krajobraz i način života stanovnika.

Cres je poznat i po svojoj gastronomskoj ponudi koja se temelji na svježim, lokalnim namirnicima iz mora i domaćim proizvodima. Pa tako posjetitelji mogu uživati u raznovrsnim tradicionalnim jelima pripremljenim od svježe ribe, morskih plodova, janjetine, maslinovog ulja, domaćeg vina i sira. Maslinovo ulje ima jedan poseban značaj za ovaj otok jer se smatra jednim od najboljih u Hrvatskoj. Također, otok obiluje mnogim ljekovitim i začinskim biljkama poput lavande, kadulje, ružmarina i majčine dušice, koje se mogu pronaći u jelima. Lokalni restorani nude autentične specijalitete koji odražavaju bogatstvo i raznolikost otočke kuhinje.

Jezero Vrana, smješteno u središnjem dijelu otoka, jedno je od najvećih i najdubljih slatkovodnih jezera u Hrvatskoj. Jezero je prirodni fenomen jer se nalazi iznad razine mora, a duboko je oko 74 metra. Ovaj važan izvor pitke vode strogo je zaštićen, a pristup mu je ograničen kako bi se očuvala njegova čistoća i ekosustav. Jezero Vrana okruženo je slikovitim krajolikom koji privlači planinare i ljubitelje prirode željne istraživanja.

Aktivni turizam na otoku Cresu također nudi brojne mogućnosti i raznolike aktivnosti koje privlače ljubitelje sporta, prirode i avanture. Planinarenje je jedna od popularnijih aktivnosti na otoku jer je prekriven brojnim planinskim stazama i pješačkim putovima koji vode kroz šume, uz obalu i do vrhova s kojih se pruža spektakularan pogled na Jadransko more. Posebno je popularna staza koja vodi do vrha Sis, najvišeg vrha na otoku odakle se može vidjeti cijeli arhipelag. Biciklizam je još jedna od omiljenih aktivnosti. Na otoku se nalaze razne biciklističke staze koje prolaze kroz slikovita sela, maslinike i duž obale. Biciklisti mogu birati između lakših ruta pogodnih za rekreativce i zahtjevnijih staza za iskusnije bicikliste. Mnoge staze prolaze kroz mjesta kao što su Beli, Lubenice i Valun, nudeći mogućnost upoznavanja lokalne kulture i povijesti. Ronjenje i snorkeling također su vrlo popularni među posjetiteljima. Kristalno čisto more, bogat podvodni svijet i brojne uvale čine Cres idealnim mjestom za ovakve vrste aktivnosti. Ronilački centri na otoku nude tečajeve za početnike i iskusne ronioce, kao i organizirane ronilačke izlete do atraktivnih

lokacija kao što su olupine brodova i podvodne špilje. Snorkeling je odličan način za istraživanje plitkih voda i otkrivanje raznolikih morskih organizama, uključujući šarene ribe, hobotnice i morske ježeve. Jedrenje je još jedna popularna aktivnost na Cresu, s obzirom na povoljne vjetrove i prekrasnu obalu. Jedriličari mogu istraživati brojne uvale, plaže i skrivene kutke otoka, dok uživaju u tišini i miru mora. Kajakarenje i veslanje, zbog mirnih voda i brojnih uvala, sve više je popularno na otoku. Kajakaši mogu veslati uzduž obale, istražujući skrivene plaže i uvale, te uživati u prekrasnom krajoliku. Veslanje na dasci (stand-up paddling) također je sve popularnije, pružajući jedinstven način za istraživanje obale i vježbanje ravnoteže i snage. Cres je također poznat po svojim maslinicima, što omogućuje turistima da sudjeluju u aktivnostima vezanim uz berbu maslina. Posjetitelji mogu sudjelovati u tradicionalnoj berbi, naučiti o procesu proizvodnje maslinovog ulja, te uživati u degustaciji lokalnih proizvoda. Ove aktivnosti pružaju jedinstven uvid u otočku kulturu i tradiciju. Pored navedenih aktivnosti, Cres nudi i mogućnosti za ribolov koji je popularan među lokalnim stanovništvom. Aktivni turizam na Cresu doprinosi održivom razvoju otoka, potičući turiste na odgovorno ponašanje prema prirodi i lokalnoj zajednici. Brojne aktivnosti na otvorenom pomažu u očuvanju prirodnih resursa, dok istovremeno pružaju jedinstvene i nezaboravne doživljaje za posjetitelje.

Cres je destinacija koja pruža savršen spoj prirodnih ljepota, bogate povijesti i kulture, te široke ponude aktivnosti i sadržaja. Bilo da posjetitelji traže miran odmor u netaknutoj prirodi, avanture na otvorenom ili istraživanje povijesnih znamenitosti, Cres ima nešto za svakoga. Njegova jedinstvena kombinacija atrakcija čini ga neizostavnim dijelom turističke ponude Hrvatske i jednim od najljepših otoka Jadranskog mora.

2.2. Obalni položaj otoka Cresa

Otok Cres, smješten u Jadranskom moru, zauzima strateški obalni položaj koji igra ključnu ulogu u njegovom turističkom razvoju i ekološkom značaju. Kao jedan od najvećih jadranskih otoka, Cres ima značajnu obalu koja doprinosi njegovom ekološkom sustavu i turističkoj privlačnosti. Sa svojom obalom koja se proteže na oko 248 kilometara, Cres nudi raznovrsne prirodne ljepote i mogućnosti za različite aktivnosti, što ga čini atraktivnim odredištem za posjetitelje iz cijelog svijeta. Njegova prostrana obala omogućuje razne aktivnosti poput plivanja, ronjenja, jedrenja i istraživanja plaža i uvala. Površina otoka iznosi 405,78 km², što ga čini jednim od najvećih u Hrvatskoj. Ova velika površina nudi različite

ekosustave, od šumovitih područja do obalnih zona, što doprinosi bogatoj bioraznolikosti otoka. Cres ima preko 30 plaža, uključujući šljunčane, stjenovite i pješčane plaže. Raznolikost plaža pruža mogućnosti za različite aktivnosti i preferencije posjetitelja, od obiteljskih izleta do avanturističkih istraživanja. Pored toga, obalni položaj Cresa čini ga pogodnim za razvoj marina i sličnih objekata. Marina u Cresu pruža usluge za nautičare i jedriličare, omogućavajući im pristup brojnim plovidbenim rutama i istraživanju okolnih otoka. Marina Cres je glavna marina na otoku i ključna je za nautički turizam. Marina pruža usluge za nautičare i jedriličare, omogućujući im pristup otoku i okolnim plovidbenim rutama. Prosječna temperatura mora tijekom ljeta iznosi 24°C, dok je zimi prosječna temperatura mora 13°C. Ove prosječne temperature mora pružaju važne informacije za planiranje turističkih aktivnosti. Toplo more ljeti privlači kupače, dok blaže temperature zimi omogućuju aktivnosti poput ronjenja i ribolova. Prosječna količina oborina godišnje iznosi 1.200 mm, što doprinosi bujnoj vegetaciji i očuvanju prirodne ljepote otoka. Također, Cres je poznat po svojim skrivenim uvalama i zaljevima, koje nude mir i privatnost, čime privlači turiste koji traže opuštanje i bijeg od gužvi. Geografski, Cres se nalazi između otoka Lošinj i Istre, te ima ključnu poziciju u povezivanju s ostalim jadranskim destinacijama. Trajektne linije koje povezuju Cres s gradovima poput Rijeke i Ploča omogućuju jednostavan pristup otoku, što je važno za turizam i promet. Trajektne linije su ključne za transport posjetitelja i roba, a povezanost s kopnom doprinosi povećanju broja turista koji posjećuju Cres. Obalni položaj također ima značajan utjecaj na ekološki sustav otoka. Jadransko more oko Cresa predstavlja važno stanište za mnoge morske vrste, uključujući ribe, školjke i koralje. Održavanje kvalitete mora i zaštita morskih ekosustava su prioriteti u očuvanju prirodne baštine Cresa. Različite ekološke inicijative i zakoni usmjereni su na očuvanje čistog mora i zaštitu morskih vrsta koje su ključne za očuvanje biološke raznolikosti.

Tablica 5. Ključni podaci o obalnim karakteristikama otoka Cresa

Podatak	Vrijednost
Ukupna daljina obale	248 km
Površina otoka	405,78 km ²
Broj plaža	30+ (šljunčane, stjenovite, pješčane)
Broj marina	1 (ACI Marina Cres)

Prosječna temperatura mora (ljetno)	24 °C
Prosječna temperatura mora (zima)	13 °C
Prosječna količina oborina (godišnje)	1.200 mm

Izvor: Službena turistička zajednica otoka Cresa, *Ključni podaci o obalnim karakteristikama otoka Cresa* (2024).

Otok Cres ima i značajnu ulogu u regionalnom turizmu zbog svoje strateške lokacije između Istre i Kvarnerskog zaljeva. Njegova obala pruža pristup raznim turističkim aktivnostima, uključujući plovidbu, ronjenje i istraživanje prirodnih ljepota. Također, omogućava i razvoj infrastrukture za turizam, uključujući plaže, restorane i turističke centre, koji su usklađeni s ekološkim standardima i očuvanjem prirodne baštine.

U konačnici, obalni položaj Cresa značajno doprinosi njegovom identitetu kao turističke destinacije. Kombinacija prirodne ljepote, ekoloških vrijednosti i pristupačnosti čini Cres privlačnim odredištem koje nastavlja privlačiti posjetitelje i doprinositi razvoju lokalne ekonomije. Održavanje i unaprjeđenje obalnih područja i ekosustava ključno je za dugoročni uspjeh turizma na otoku.

2.3. Nautička ponuda otoka Cresa

Nautička ponuda otoka Cresa značajno doprinosi turističkoj privlačnosti ovog dijela Jadrana. Cres je prepoznat kao ključna destinacija za nautički turizam zbog svoje bogate ponude u ACI Marini Cres, sigurnih sidrišta, te prirodnih ljepota koje privlače nautičare iz cijelog svijeta. Jedna od prednosti nautičke ponude Cresa je prisutnost nekoliko dobro opremljenih sidrišta i lučica koje omogućuju siguran privez brodova i visokokvalitetne usluge za nautičare. Osim ACI Marine Cres, koja je već dobro poznata po svojoj vrhunskoj usluzi i kapacitetu od 440 vezova, tu su i manje marine poput Martinščice i marine Osor. Marina Osor nalazi se u mjestu Osor koji predstavlja idealnu lokaciju jer spaja Cres i Lošinj. To je izvrsna marina koja nudi širok raspon usluga, kao što su opskrba gorivom i vodom, održavanje i popravci, suhi vez i više. Marina raspolaže sa 60 vezova u moru i brojnim sadržajima poput restorana, bazena, dječjeg igrališta i trgovine. Marina je također popularna među nautičarima radi svoje lokacije koja nudi blizinu prirodnih ljepota i skrivenih plaža. Osim toga, marina je idealno polazište za istraživanje okolnih otoka i skrivenih uvala koje su dostupne samo morskim putem. Marina Martinščica smještena na otoku Cresu u blizini istoimenog grada, poznata je po bistrom moru i iznimnoj ljepoti. u blizini istoimenog grada.

Marina raspolaže sa 60 vezova za plovila svih veličina i uslugama poput vode, struje i tuša. Posjetitelji ove marine mogu istražiti obližnje povijesne gradove, ili sudjelovati u aktivnostima kao što su ronjenje, vožnja kajakom i ribolov. Obližnje plaže nude obilje mogućnosti za kupanje, sunčanje i opuštanje.

Na otoku Cresu nautičari mogu također uživati u prelijepim prirodnim ljepotama, uključujući brojne skrivene uvale, kristalno čisto more i slikovite plaže koje su idealne za sidrenje i kupanje što je ključan faktor nautičke ponude na otoku. Cres se isto tako ističe i po svojoj bogatoj kulturnoj i povijesnoj baštini koju nautičari mogu istražiti tijekom svog boravka. Grad Cres, sa svojim starim gradskim jezgrom, nudi raznolike kulturne događaje i manifestacije koje dodatno obogaćuju iskustvo nautičkog turizma

Nedostatak nautičke ponude na Cresu može biti relativno visoka cijena usluga u marinama, posebice u glavnoj sezoni. Nautičari mogu očekivati više cijene za privez i dodatne usluge tijekom ljetnih mjeseci, kada je potražnja najveća. Međutim, van sezone, cijene su znatno niže, što može biti privlačno za one koji preferiraju mirniji period za plovidbu.

Uspjeh nautičke ponude na Cresu također se ogleda u promociji i marketinškim aktivnostima koje privlače nautičare iz različitih dijelova svijeta. Različite turističke organizacije, uključujući lokalne turističke zajednice i privatne subjekte, aktivno promoviraju Cres kao idealnu destinaciju za nautički turizam. Ovo uključuje sudjelovanje na međunarodnim sajmovima, online promociju i suradnju s turističkim agencijama specijaliziranim za nautički turizam. Kroz sinergiju prirodnih ljepota, kvalitetne infrastrukture i promišljenog upravljanja, nautička ponuda otoka Cresa nastavlja i dalje privlačiti sve veći broj posjetitelja koji cijene jedinstveni doživljaj plovidbe Jadranom.

Tablica 6. Swot analiza nautičkog turizma otoka

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Povoljna geografska pozicija • Očuvana priroda i kristalno čisto more • Blizina turističkih destinacija – Krk, Lošinj, Rab 	<ul style="list-style-type: none"> • Ograničeni kapaciteti sidrišta i luka • Sezonalnost turizma • Nedostatak aktivnosti izvan sezone

<ul style="list-style-type: none"> • Razvijena nautička infrastruktura - ACI Marina Cres, sidrišta i luke • Bogata kulturna baština • Lokalna gastronomija • Dobri klimatski uvjeti za plovidbu 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna promocija na globalnoj razini • Slaba povezanost javnim prijevozom s kopnom • Visoki troškovi održavanja plovila i vezova
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Povećanje broja nautičara kroz promociju otoka • Ulaganje u opremu i proširenje kapaciteta luka i sidrišta • Povećanje ponude aktivnosti za nautičare • Razvoj luksuznog turizma u skladu s ekološkom održivosti otoka • Digitalizacija usluga 	<ul style="list-style-type: none"> • Porast cijena goriva • Utjecaj klimatskih promjena na nautičke uvjete • Ekonomske krize • Prekomjerna nautička infrastruktura • Konkurencija iz drugih jadranskih destinacija • Zagađenje mora

Izvor: obrada autora ovoga rada

SWOT analiza nautičkog turizma otoka Cresa pomaže u prepoznavanju ključnih snaga, slabosti, prilika i prijetnji koje oblikuju razvoj ovoga sektora. Snage predstavljaju ono najbolje što otok Cres po pitanju nautičkog turizma nudi, dok se slabosti odnose na određene nedostatke kao što su ograničeni kapaciteti i sezonalnost. Prilike proizlaze iz novih nautičkih usluga, povećanja aktivnosti za nautičare i ulaganja u nautičku infrastrukturu. S druge strane, prijetnje uključuju zagađenja okoliša i mora, klimatske promjene i konkurentnost. Ova analiza prvenstveno omogućuje jasniji uvid u prilike koje su dobre za daljnji razvoj nautičkog turizma, a onda i izazove koji su moguća prijetnja za dugoročnu održivost ove vrste turizma na otoku Cresu.

3. ACI Marina Cres kao nositelj turističke ponude

ACI Marina Cres predstavlja ključni element turističke ponude otoka Cresa i razvoja nautičkog turizma. Smještena u jugoistočnom dijelu grada Cresa i istoimenom gradiću, ova marina igra vitalnu ulogu u privlačenju posjetitelja i jačanju lokalnog gospodarstva, te predstavlja nautičko središte otoka pružajući sigurno sidrište i visokokvalitetne usluge nautičarima. Otok Cres, poznat po svojoj bogatoj povijesti, očuvanoj prirodi i kristalno čistom Jadranskom moru, čini idealnu destinaciju za nautičare i ljubitelje prirode. Marina se nalazi u sigurnoj i prirodno zaštićenoj uvali, što je čini pogodnom za pristajanje brodova i jahti tijekom cijele godine. Razvoj marine stvorio je infrastrukturne preduvjete za priliv posjetitelja, potičući istraživanje otoka i okolnih destinacija.

Turistički značaj ACI Marine Cres proizlazi iz njene sposobnosti da integrira prirodne ljepote i kulturnu baštinu otoka Cresa u jedinstveno iskustvo za posjetitelje. Blaga mediteranska klima omogućuje ugodan boravak tijekom cijele godine, a raznoliki pejzaži - od slikovitih plaža i uvala do gustih šuma i planinskih staza - pružaju mnoštvo mogućnosti za rekreaciju i avanture na otvorenom. Marina djeluje kao polazišna točka za istraživanje ovih prirodnih bogatstava, a istovremeno pruža sigurno i ugodno utočište za nautičare.

Uloga ACI Marine Cres u turističkoj ponudi otoka Cresa je neprocjenjiva. Kao dio najvećeg sustava marina na Jadranu, ACI Marina Cres donosi standarde kvalitete i usluge koji zadovoljavaju najzahtjevnije nautičare. Ova marina je prepoznata i cijenjena u međunarodnim krugovima, što dodatno doprinosi promociji otoka Cresa kao vrhunske turističke destinacije. Njeno postojanje i razvoj stimuliraju lokalnu ekonomiju, stvarajući nova radna mjesta i potičući razvoj pratećih djelatnosti, poput ugostiteljstva, trgovine i uslužnih djelatnosti.

Kroz godine, ACI Marina Cres je postala sinonim za kvalitetu, sigurnost i udobnost u nautičkom turizmu. Njena infrastruktura i usluge omogućavaju bezbrižan boravak na otoku, pružajući sve što je potrebno za opuštanje i ugodan odmor. Marina također igra ključnu ulogu u povezivanju Cresa s drugim destinacijama na Jadranu i šire, omogućavajući nautičarima da istraže ljepote ovog dijela Mediterana. ACI Marina Cres nije samo pristanište za brodove, već i središte okupljanja, druženja i razmjene iskustava među nautičarima i turistima. Njena uloga u društvenom i kulturnom životu otoka doprinosi stvaranju jedinstvene atmosfere koja obogaćuje iskustvo svakog posjetitelja. U tom smislu, ACI

Marina Cres predstavlja više od obične marine – ona je srce i duša nautičkog turizma otoka Cresa, koja kroz svoje djelovanje promiče ljepote i vrijednosti ovog jedinstvenog dijela Hrvatske.

Slika 3. ACI Marina Cres
Izvor: Od strane autora ovoga rada

ACI Marina Cres ima bogatu povijest nagrada i priznanja koja potvrđuju njezinu izvrsnost i prepoznatljivost među nautičarima. Ova marina višestruko je nagrađivana, te ju rado posjećuju turisti iz cijeloga svijeta, ali i gosti iz Hrvatske. Godine 2009. i 2010., u akciji „ Turistički cvijet kvaliteta za Hrvatsku “,osvojila je drugo mjesto u izboru za najbolju marinu na Jadranu. Godine 2011. bila je proglašena najboljom marinom u kategoriji s više od 450 vezova, dok je 2013. godine nagrađena priznanjem za treće mjesto u kategoriji najbolje velike marine na Jadranu. Također, ponosna je nositeljica Plave zastave, međunarodno prepoznatog simbola čistoće mora i obale, koji se dodjeljuje plažama i marinama koje zadovoljavaju visoke ekološke standarde. Razlog tome je iznimno čisto more i priobalje koje u ovom slučaju najbolje dokazuje desetljećima dugu predanost brizi o okolišu i odgovornom gospodarenju pomorskim dobrom. Također, nedavno je ACI Marina Cres dobila dodatno pojačanje u ovom segmentu profesionalnog i društvenog djelovanja, a riječ je o uređaju pod nazivom “Morska škovacera”. Predstavlja tehnološko rješenje u obliku plutajuće kante za smeće koji kontinuirano filtrira morsku vodu, a pritom skupljajući plastiku, mikroplastiku, deterdžente, ulja i ostale materijale s površine te time sprječava otpad da otpluta na otvoreno more ili padne na samo dno gdje može naštetiti morskoj flori i

fauni. Morska škovacera prikupi veliku količinu plutajućeg otpada na dan, čime doprinosi čistoći mora i podmorja, ali i boljoj kvaliteti života lokalne zajednice. U akciji „Nautička patrola“, 2017. godine ACI Marina Cres proglašena je najdražom marinom po izboru nautičara, a 2020. godine osvojila je nagradu „Zlatno sidro“. Godine 2021. dodijeljeno joj je posebno priznanje za najljubaznije osoblje, Zlatni osmijeh, što dodatno ističe kvalitetu usluge i prijateljsku atmosferu koju marina pruža svojim gostima. Godine 2022. ACI Marina Cres dobila je posebno priznanje Nautičkog jedra Jutarnjeg lista za najbolju ponudu dodatnog sadržaja. Novom nagradom, Zlatnim osmijehom Jadrana za 2023. godinu, ACI Marina Cres potvrđuje svoju kvalitetu i uslugu. Riječ je o priznanju koje marinama dodjeljuju sami nautičari, odnosno korisnici marina, koji dolaze iz zemalja u okruženju, ali i ostatka svijeta. Creska ACI Marina izuzetno je poznata među nautičarima koji se vraćaju iz godine u godinu. Također, prepoznata je kao jedna od vodećih marina na svijetu, što potvrđuje i najnovija nagrada Navily, koja je smješta među 300 najboljih marina na svijetu. Ova prestižna nagrada 2024. godine, priznanje je kontinuiranog truda i posvećenosti u pružanju usluga nautičarima, te potvrđuje predanost stvaranju izvanrednog iskustva za sve posjetitelje, posebice zahvaljujući timu ACI Marine Cres čiji rad i pažnja prema detaljima čine marinu posebnim mjestom.

Ova marina predstavlja spoj vrhunske nautičke ponude i iznimne infrastrukture, raspolaže vlastitim smještajnim kapacitetima, a gostima je sve zaista blizu. Plave zastave u Marini definitivno su najbolji dokaz vrhunske kvalitete i kakvoće mora u marini, te brige o okolišu po najvišim ekološkim standardima. S obzirom na standarde koje creska ACI marina postavlja kada je u pitanju nautički turizam Republike Hrvatske, ali i čitave regije, od 2019. godine je i nositeljica prestižnih 5 sidara. Svojim nagradama i priznanjima ne samo da privlači nautičare iz svih krajeva svijeta, nego i doprinosi promociji Hrvatske kao vrhunske destinacije za nautički turizam. Učestala priznanja i nagrade koje prima od strane stručne javnosti, ali i od samih nautičara, dodatno potvrđuju njen status kao jedne od najboljih marina na Jadranu. Marina kroz godine kontinuirano podiže standarde kvalitete, sigurnosti i udobnosti, što se vidi u velikom broju zadovoljnih gostiju koji se rado vraćaju. Na neki način predstavlja svjetlu točku u nautičkom turizmu i mjesto gdje se spajaju tradicija i moderno doba, a prirodna ljepota otoka još više obogaćuje iskustvo svakog posjetitelja. Kroz svoje djelovanje, marina i dalje nastavlja promovirati Cres kao vrhunsku nautičku destinaciju, istovremeno osiguravajući visoke standarde usluge i sigurnosti za sve svoje goste.

3.1. Općenito o ACI sustavu

ACI sustav utemeljen je 1983. Godine i predstavlja jednu od vodećih hrvatskih mreža marina te osigurava vrhunske usluge nautičarima diljem Jadranske obale. Cilj ovog sustava je unaprjeđenje nautičkog turizma i nautičke infrastrukture. Nudi također visoki standard usluga i sadržaja, sigurne vezove za plovila, tehničku podršku, restorane i barove, trgovine, servis plovila te mnoge druge usluge koje nautičarima omogućuju ugodan i siguran boravak. Zahvaljujući idealnom položaju Hrvatske obale, privlači nautičare iz cijeloga svijeta. Danas, ACI sustav uključuje 22 marine, od Umaga na sjeveru do Dubrovnika na jugu Hrvatske. Među njima se ističe ACI Marina Cres koja je jedna od najmodernijih i najopremljenijih marina u sustavu. Ove marine su strateški smještene duž cijele obale Hrvatske, što omogućuje jednostavan pristup popularnim destinacijama i prirodnim ljepotama Jadranskog mora. ACI sustav se ponosi svojim standardima sigurnosti i usluge, a kvalitetna tehnička podrška i servis plovila osiguravaju da nautičari uvijek imaju pristup potrebnim resursima i pomoć u slučaju potrebe. Osim toga, značajno doprinosi lokalnim zajednicama i ekonomiji, pružajući zaposlenje i potičući razvoj ugostiteljstva i drugih povezanih industrija. Kroz svoje aktivnosti, ACI ne samo da unapređuje turističku ponudu Hrvatske, već i doprinosi očuvanju prirodnih resursa i održivom razvoju nautičkog turizma. Aktivno sudjeluje u promociji održivog turizma, organizirajući edukativne i ekološke projekte koji podižu svijest o važnosti očuvanja morskog okoliša. U sklopu svoje strategije, također ulaže u obnovu i modernizaciju svojih marina kako bi se prilagodio najnovijim trendovima i zahtjevima tržišta. Takve investicije uključuju unapređenje tehničkih i ekoloških standarda, s naglaskom na energetske učinkovitosti i smanjenje utjecaja na okoliš. Značaj ACI sustava također proizlazi iz sposobnosti da privuče međunarodne nautičare, što je ključno za promociju Hrvatske kao globalne nautičke destinacije. Sa svojom mrežom marina koja pokriva ključne lokacije duž obale, ACI sustav igra presudnu ulogu u stvaranju prepoznatljivosti i atraktivnosti hrvatskog Jadrana na svjetskoj nautičkoj karti. Ukratko, ACI sustav ne predstavlja samo mrežu marina, nego i dio nautičkog turizma u Hrvatskoj, koji svojim visokim standardima i predanim radom doprinosi razvoju i održivosti ovog sektora.

3.2. Ponuda i sadržaji ACI Marine Cres

ACI Marina Cres je poznata i po svojoj izvanrednoj ponudi usluga koje zadovoljavaju potrebe i najzahtjevnijih nautičara. Ova marina pruža također raznolike sadržaje, osiguravajući ugodan i bezbrižan boravak svojim gostima. Marina je opremljena modernim sanitarnim čvorovima, uključujući sanitarije prilagođene osobama s posebnim potrebama, čime se osigurava pristupačnost i udobnost za sve posjetitelje. Restoran unutar marine nudi raznovrsna jela pripravljena od svježih lokalnih namirnica, pružajući autentično gastronomsko iskustvo. ACI Marina Cres također ima trgovinu s prehrambenim namirnicama, što omogućuje gostima i posjetiteljima da pronađu sve što im je potrebno za dulji boravak ili kratku posjetu. Tehnički servis plovila osigurava vrhunsku podršku za sve tehničke potrebe brodova, dok dizalica i samohodna dizalica omogućuju sigurno i učinkovito rukovanje plovilima. Praonica rublja dostupna je za one koji žele održavati svoju odjeću čistom tijekom boravka, dok bankomat u marini omogućava jednostavan pristup gotovini. Marina nudi i brojne sadržaje za dodatnu udobnost i praktičnost. Besplatan Wi-Fi dostupan je u cijelom području marine, omogućavajući gostima da ostanu povezani s internetom. Za one koji koriste električna vozila, dostupne su Tesla punionica i Tesla univerzalna punionica, što olakšava punjenje vozila. Apartmani unutar marine pružaju luksuzne smještajne opcije za one koji žele ostati na kopnu, dok usluga iznajmljivanja bicikla omogućava istraživanje otoka na ekološki prihvatljiv način. Benzinska crpka unutar marine omogućava jednostavno i brzo gorivo za plovila i ostala prijevozna sredstva, čime se štedi vrijeme i olakšava logistika nautičarima. U sklopu marine nalazi se i kozmetički salon, gdje gosti mogu uživati u različitim tretmanima i uslugama za njegu i opuštanje. Fitness centar dostupan je za one koji žele održavati svoju kondiciju i tijekom odmora, što dodatno doprinosi cjelokupnom iskustvu boravka u marini.

Tablica 7. Usluge i sadržaji ACI Marine Cres

Usluge i sadržaji	Opis
Sanitarije	Moderni I čisti sanitarni čvorovi
Sanitarije prilagođene osobama s posebnim potrebama	Pristupačne sanitarije za osobe s invaliditetom
Restoran	Ponuda raznovrsnih jela pripremljenih od svježih lokalnih namirnica
Trgovina s prehrambenim namirnicama	Prodaja osnovnih prehrambenih namirnica
Tehnički servis plovila	Vrhunska tehnička podrška za brodove
Dizalica	Sigurno I učinkovito rukovanje plovilima
Samohodna dizalica	Pokretna dizalica za jednostavno podizanje I spuštanje brodova
Praonica rublja	Usluga pranja rublja za goste
Bankomat	Jednostavan pristup gotovini
Parkiralište	Osigurano parkiralište za vozila gostiju I posjetitelje
Besplatan wi-fi	Povezanost s internetom u cijelom području marine
Tesla punionica	Punjenje električnih vozila
Tesla univerzalna punionica	Punionica za različite vrste električnih vozila
Apartmani	Luksuzni smještaj unutar marine
Iznajmljivanje bicikala	Ekološki prihvatljiv način istraživanja otoka

Benzinska crpka	Jednostavno i brzo punjenje goriva za plovila i ostala prijevozna sredstva
Kozmetički salon	Tretmani i usluge za njegu i opuštanje
Fitness centar	Moderno opremljen prostor za vježbanje

Izvor: <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-cres/>

Cijene usluga i sadržaja u ACI Marini Cres variraju ovisno o vrsti smještaja, veličini plovila i trajanju najma, nudeći širok raspon opcija za različite potrebe i budžete. Za smještaj u apartmanima, cijene se razlikuju ovisno o broju osoba i sezoni. Najniže cijene su u zimskom periodu, dok su najviše u ljetnim mjesecima. Na primjer, za apartman 2+1 dnevna cijena iznosi 70 EUR u zimskom periodu, 88 EUR u proljetno-jesenskom periodu, te 138 EUR u ljetnom periodu. Slično tome, cijene za apartman 2+2 variraju od 104 EUR zimi, preko 134 EUR u proljeće i jesen, do 208 EUR ljeti. Ove razlike jasno pokazuju sezonalnost cijena, s najvišim tarifama u turističkoj sezoni kada je potražnja najveća.

Usluge dizalice za plovila su također definirane prema dužini plovila i broju operacija. Za plovilo do 8 metara, cijena jedne operacije je 174 EUR, dok su dvije operacije 256 EUR. Kako se dužina plovila povećava, tako raste i cijena. Za plovilo do 14 metara, cijena jedne operacije iznosi 484 EUR, dok su dvije operacije 728 EUR. Ove cijene uključuju dizanje i spuštanje plovila te su od ključne važnosti za održavanje i servisiranje plovila.

Cijene suhog veza za plovila na kopnu također variraju ovisno o dužini plovila i trajanju najma. Dnevne cijene počinju od 18 EUR za jet-ski, dok za plovila do 25 metara cijena iznosi 104 EUR dnevno. Mjesečne cijene za plovila do 8 metara iznose 316 EUR, dok za plovila do 25 metara dosežu 1.170 EUR. Godišnje cijene variraju od 1.090 EUR za jet-ski do 10.520 EUR za plovila do 25 metara. Polugodišnje cijene su također dostupne, nudeći povoljnije opcije za vlasnike plovila koji žele koristiti suhi vez na duže vrijeme.

Mokri vez, odnosno najam veza u moru, također pokazuje sezonske varijacije cijena. Godišnje cijene za plovila do 8 metara iznose 3.858 EUR, dok za plovila do 40 metara dosežu 34.662 EUR. Zimski vez (šest mjeseci) za plovila do 8 metara košta 2.316 EUR, dok ljetni vez za isto plovilo iznosi 2.702 EUR. Cijene za veća plovila značajno rastu, pa tako zimski vez za plovila do 40 metara košta 20.798 EUR, dok ljetni vez za isto plovilo iznosi 24.264 EUR. Ove cijene reflektiraju povećanu potražnju za vezovima tijekom ljetne sezone kada je

marina najprometnija. Dnevni najam mokrog veza također pokazuje sezonske varijacije. U periodu od 1. travnja do 15. listopada, dnevne cijene za jet-ski iznose 34 EUR, dok za plovila do 40 metara dosežu 698 EUR. U periodu od 16. listopada do 31. ožujka, cijene su nešto niže, pa tako dnevni najam za jet-ski iznosi 30 EUR, a za plovila do 40 metara 608 EUR. Ove razlike jasno pokazuju utjecaj sezonalnosti na cijene, s višim tarifama u glavnoj turističkoj sezoni. Mjesečni najam mokrog veza također varira ovisno o sezoni. U periodu od 1. travnja do 15. listopada, cijene za jet-ski iznose 460 EUR mjesečno, dok za plovila do 40 metara dosežu 10.466 EUR mjesečno. U periodu od 16. listopada do 31. ožujka, cijene za jet-ski iznose 324 EUR mjesečno, a za plovila do 40 metara 7.382 EUR mjesečno. Ove cijene reflektiraju nižu potražnju izvan turističke sezone i nude povoljnije opcije za vlasnike plovila koji žele koristiti vez tijekom zimskih mjeseci.

U kontekstu pružanja usluga, ACI Marina Cres jasno prilagođava svoje cijene ovisno o sezoni i potražnji, nudeći raznolike opcije za smještaj plovila i apartmana. Sezonske varijacije u cijenama odražavaju povećanu potražnju tijekom ljetnih mjeseci kada je marina najposjećenija, dok niže cijene izvan sezone omogućuju povoljnije opcije za korisnike. Ove prilagodbe cijena osiguravaju optimalno korištenje kapaciteta marine tijekom cijele godine, zadovoljavajući potrebe različitih korisnika, od vlasnika malih plovila i jet-skija do vlasnika većih jahti.

4. Aspekti održivog nautičkog turizma na otoku Cresu

Nautički turizam na otoku Cresu temelji se na balansiranju ekonomskih, ekoloških i društvenih aspekata kako bi se osigurala dugoročna korist za lokalnu zajednicu, prirodni okoliš i turiste.

Ekološki aspekti održivog turizma fokusiraju se na očuvanje morskog i kopnenog okoliša. Uvođenje praksi poput upravljanja otpadom, zaštite morskih ekosustava i promicanja energetski učinkovitih tehnologija ključni su za smanjenje negativnog utjecaja na okoliš. Održavanje čistoće mora i plaža, kontrola broja plovila u određenim područjima te edukacija turista o važnosti očuvanja prirode pomažu u očuvanju biološke raznolikosti i prirodnih resursa.

Ekonomski aspekti održivog nautičkog turizma uključuju razvoj lokalne ekonomije kroz stvaranje radnih mjesta i povećanje prihoda. Lokalno stanovništvo može profitirati kroz zapošljavanje u turizmu, ugostiteljstvu i srodnim uslugama. Važno je osigurati da ekonomske koristi budu ravnomjerno raspodijeljene unutar zajednice i da turizam ne dovodi do povećanja troškova života za lokalno stanovništvo.

Društveni aspekti održivog nautičkog turizma obuhvaćaju utjecaj na kvalitetu života lokalnog stanovništva, očuvanje kulturne baštine i promicanje društvene odgovornosti među turistima. Interakcija između lokalnog stanovništva i turista može donijeti obostrane koristi, ali je važno upravljati ovim procesom kako bi se spriječili potencijalni sukobi i negativni utjecaji na lokalnu zajednicu. Edukacija turista o lokalnoj kulturi, običajima i pravilima ponašanja ključna je za očuvanje društvene kohezije. Kulturni događaji, tradicionalne manifestacije i promocija lokalne gastronomije mogu obogatiti turističku ponudu i doprinijeti očuvanju lokalnog identiteta.

Održivi nautički turizam zahtijeva sudjelovanje lokalne zajednice u planiranju i donošenju odluka. Transparentnost u upravljanju turističkim resursima, otvorenost za povratne informacije od strane lokalnog stanovništva i turista, te kontinuirano praćenje i evaluacija utjecaja turističkih aktivnosti ključni su za postizanje održivosti. Integracija održivih praksi u sve segmente turističke ponude, od smještaja i ugostiteljstva do aktivnosti i atrakcija, može doprinijeti stvaranju uravnoteženog i odgovornog turističkog sustava koji koristi svim dionicima.

4.1. Ekološki aspekti

Gledajući ekološke aspekte održivog nautičkog turizma na otoku Cresu može se reći kako su ključni za očuvanje prirodnih resursa i dugoročno blagostanje lokalne zajednice. Otok Cres, poznat po svojoj bioraznolikosti, prirodnim ljepotama i čistom moru, suočava se s izazovima očuvanja okoliša u kontekstu rastućeg broja nautičara. Održivi nautički turizam nastoji uravnotežiti ekonomske koristi s potrebom očuvanja prirodnog okoliša. Jedan od glavnih ekoloških izazova na Cresu je onečišćenje mora, koje može nastati kao rezultat povećanog prometa brodova. Naftne mrlje, otpad i otpadne vode iz brodova predstavljaju ozbiljnu prijetnju za morski ekosustav. Kako bi se smanjio ovaj utjecaj, uvedene su stroge regulative koje zahtijevaju od nautičara korištenje ekološki prihvatljivih goriva, te pravilno zbrinjavanje otpada i otpadnih voda. U marinama su postavljene i specijalizirane stanice za prihvrat otpadnih voda iz brodova, kao i plutajuće kante čime se sprječava njihovo ispuštanje u more, a time i zagađenje.

Zaštita podmorja također je ključna komponenta ekološke održivosti nautičkog turizma na otoku. Podmorski ekosustavi, uključujući koraljne grebene i morske travnjake, posebno su osjetljivi na mehanička oštećenja uzrokovana sidrenjem i prolaskom brodova. Kako bi se navedeni ekosustavi zaštitili, uvedene su zone zaštićenog sidrenja gdje je dozvoljeno sidrenje samo na posebno postavljenim plutačama koje minimalno utječu na podmorje. Ovaj sustav ne samo da štiti morske travnjake i koralje, već i osigurava sigurno i stabilno sidrenje za brodove.

Osim zaštite mora i podmorja, važan aspekt ekološke održivosti je i očuvanje obalnih područja. Na Cresu su razvijeni programi za zaštitu obalnih staništa koja su ključna za mnoge vrste biljaka i životinja. Ovi programi uključuju revitalizaciju prirodnih staništa, kontrolu invazivnih vrsta i promicanje biološke raznolikosti. Osim toga, edukacija i podizanje svijesti među lokalnim stanovništvom i posjetiteljima igraju ključnu ulogu u očuvanju ovih područja. Također, energija i resursi također su bitni aspekti jer marinski objekti i infrastruktura na Cresu sve više se usmjeravaju prema korištenju obnovljivih izvora energije, poput solarnih panela i vjetroturbin. Ove tehnologije smanjuju ovisnost o fosilnim gorivima i smanjuju emisije stakleničkih plinova. Također, provode se mjere za smanjenje potrošnje vode i energije, kao što su sustavi za reciklažu vode i energetske učinkovite rasvjete.

Suradnja s lokalnom zajednicom je od izuzetne važnosti za postizanje ekološke održivosti. Lokalne vlasti, nevladine organizacije i poduzeća rade zajedno na promicanju održivih praksi i provedbi ekoloških projekata. Na primjer, uvođenje ekoloških oznaka za turističke objekte potiče hotele, restorane i marine da implementiraju održive prakse i smanje svoj ekološki otisak. Ove inicijative ne samo da doprinose očuvanju okoliša, već i povećavaju atraktivnost Cresa kao ekološki osviještene destinacije. Također, javna svijest i edukacija igraju važnu ulogu. Organizacija seminara, radionica i edukativnih programa za nautičare i lokalno stanovništvo pomaže u širenju znanja o važnosti očuvanja okoliša i potiče odgovorno ponašanje. Edukacija djece i mladih također je ključna, te bi se sve više trebala prakticirati jer od najranije dobi usvajaju vrijednosti i navike koje će pomoći očuvanju okoliša u budućnosti.

Održivi nautički turizam na Cresu također uključuje upravljanje posjetiteljima kako bi se smanjio pritisak na osjetljiva područja. Uvođenje sustava rezervacija za sidrenje i boravak u određenim zonama omogućuje bolje planiranje i smanjuje prenapučenost. Ova praksa pomaže u očuvanju prirodnih resursa i osigurava kvalitetno iskustvo za posjetitelje, istovremeno smanjujući negativan utjecaj na okoliš. Razvojem ekološki prihvatljive infrastrukture, također se pozitivno utječe na ekološke aspekte. Na otoku su u tijeku projekti za izgradnju i obnovu marina i pristaništa s minimalnim utjecajem na okoliš. Korištenjem ekoloških materijala, kao i implementacija sustava za reciklažu otpada, pridonosi se smanjenju negativnog utjecaja na okoliš.

Nautički turizam na otoku Cresu svakako ima značajann učinak na ekološke aspekte, naravno s pozitivnim i negativnim stranama. S pozitivne strane, nautički turizam na otoku Cresu donosi ekonomske koristi lokalnoj zajednici te tako usporedno potiče i razvoj infrastrukture što uključuje zaštitu prirodnih resursa. Također, ACI Marina Cres primjer je ulaganja u ekološke standarde. Međutim, s druge strane veliki broj plovila tokom sezone može naštetiti moru zbog ispuštanja otpadnih voda, buke i neadekvatnog zbrinjavanja otpada. Upravo zato je vrlo važno primijeniti stroge regulative o zbrinjavanju otpada, što otok Cres uspijeva uvođenjem regulacije sidrenja plovila kako bi se sprječila šteta u uvalama koje su bogate morskom florom. ACI Marina Cres implementira ekološke standarde što uključuje sustave za prihvrat otpadnih voda i pravilno zbrinjavanje opada s brodova.

Ekološki aspekti održivog nautičkog turizma na Cresu su svakako kompleksni i zahtijevaju koordiniran pristup svih dionika. Zaštita mora i podmorja, očuvanje okoliša,

korištenje obnovljivih izvora energije, suradnja s lokalnom zajednicom i edukacija ključni su elementi koji osiguravaju dugoročnu održivost turizma. Ovi elementi ne samo da štite okoliš, već i unapređuju kvalitetu života lokalnog stanovništva i povećavaju atraktivnost otoka Cresa kao destinacije za ekološki osviještene nautičare. Kroz stalna poboljšanja i inovacije, Cres može služiti kao primjer uspješnog modela održivog nautičkog turizma.

4.2. Ekonomski aspekti

Ekonomski aspekti otoka Cresa usko su povezani s razvojem nautičkog turizma koji predstavlja ključan pokretač lokalnog gospodarstva. Nautički turizam donosi značajan dio prihoda otoka, zahvaljujući dolasku nautičara iz cijeloga svijeta s većom kupovnom moći, što omogućuje povećanje potražnje za lokalnim proizvodima i uslugama. Ovaj oblik turizma donosi specifične izazove i prilike za druga tradicionalna gospodarska područja poput poljoprivrede, ribarstva i infrastrukture, koja su direktno ili indirektno pod utjecajem nautičkog turizma.

Poljoprivreda i stočarstvo na otoku dobivaju novu dinamiku zahvaljujući nautičkom turizmu. Nautičari, kao potrošači luksuznih dobara, često traže autentične lokalne proizvode, čime se povećava potražnja za creskim maslinovim uljem, sirevima i vinima. Ova prilika potiče lokalne poljoprivrednike i proizvođače da moderniziraju svoje poslovanje i prošire proizvodnju, ali i da se usmjere prema održivom razvoju koji se promovira u turizmu. Povećana potražnja za lokalnim proizvodima pruža mogućnost poljoprivrednicima da ostvare dodatni prihod tijekom turističke sezone, čime se smanjuje ovisnost o sezonskim prihodima.

Ribarstvo na otoku Cresu, također tradicionalno važan sektor na tom području, pod direktnim je utjecajem nautičkog turizma. S obzirom na to da nautičari često traže svježe morske plodove i ribu, creski ribari dobivaju priliku da plasiraju svoje proizvode direktno na lokalnom tržištu, čime se povećava njihova prodaja. Ugostiteljski objekti koji opslužuju nautičare često promoviraju lokalne specijalitete, čime ribari postaju ključni dobavljači i dodatno se motiviraju na očuvanje tradicionalnih ribarskih metoda. Istovremeno, pritisak na očuvanje morskih resursa postaje sve veći, zbog čega je nužno uskladiti razvoj turizma s održivim ribarstvom kako bi se zaštitili morski ekosustavi.

Nautički turizam također ima značajan utjecaj na infrastrukturu otoka. Razvoj marina, vezova i pratećih usluga ključno je za privlačenje nautičara, ali istovremeno

postavlja zahtjeve za održivim upravljanjem otpadom, vodoopskrbom i energetske potrebe. Održiva infrastruktura koja zadovoljava potrebe nautičkog turizma istovremeno mora biti prilagođena očuvanju okoliša, kako bi se spriječili negativni utjecaji na ekosustav otoka. Ulaganja u prometnu povezanost, poput poboljšanja trajektnih linija i cesta, omogućuju lakši pristup nautičarima, dok digitalizacija omogućuje bolju povezanost s ostatkom svijeta i olakšava poslovanje lokalnim poduzetnicima.

Može se zaključiti kako je suradnja između javnog i privatnog sektora ključna za uspješan razvoj nautičkog turizma na Cresu. Javni sektor kroz regulative i planiranje osigurava održivi okvir za razvoj turizma, dok privatni sektor donosi inovacije i investicije, posebno u razvoj marina i nautičkih usluga. Ova sinergija omogućuje razvoj infrastrukture i poslovanja koja zadovoljava visoke standarde nautičara, dok istovremeno osigurava da lokalna zajednica ima koristi od ovog rasta. Ekonomskih učinaka od nautičkog turizma ima mnogo: povećava se potražnja za lokalnim proizvodima što jača poljoprivredu i ribarstvo, raste zapošljavanje u sektorima ugostiteljstva, usluga i održavanja infrastrukture, investicije u izgradnju i modernizaciju marina donose značajne prihode, a povećanje prometa u destinaciji generira dodatne prihode kroz poreze i doprinose koji se mogu iskoristiti u daljnji razvoj lokalne zajednice.

4.3. Društveni aspekti

Nautički turizam na otoku Cresu ima dubok i složen utjecaj na društvene aspekte života lokalne zajednice. Cres, kao jedan od većih jadranskih otoka, posljednjih godina svjedoči značajnom rastu turističke aktivnosti, osobito u nautičkom segmentu. Ovaj oblik turizma postao je ključan za lokalnu ekonomiju, no isto tako oblikuje društveni život stanovnika na više razina, od demografskih promjena do promjena u svakodnevnim navikama i interakcijama.

Jedan od najvažnijih društvenih utjecaja nautičkog turizma na otoku Cresu jest povećanje zaposlenosti. S obzirom na porast broja turista i plovila, lokalne tvrtke, uključujući ugostiteljske objekte, trgovine i marine, zapošljavaju veći broj radnika, osobito sezonskih. To omogućava mnogim obiteljima stabilniji prihod, a mladi, koji su se nekad iseljavali zbog manjka prilika, sada imaju veći poticaj ostanuti na otoku. Nautički turizam na taj način pomaže ublažiti problem depopulacije, koji je jedan od najvećih izazova za otočke zajednice diljem Hrvatske.

Usprkos gospodarskim prednostima, nautički turizam donosi i određene društvene izazove. Sezonalnost turizma na Cresu, kao i na mnogim drugim otocima, znači da je turistička aktivnost izrazito koncentrirana tijekom ljetnih mjeseci. To dovodi do prenapučenosti tijekom ljeta, što može negativno utjecati na kvalitetu života lokalnog stanovništva. Mnogi mještani osjećaju pritisak povećanih gužvi, a infrastruktura otoka, poput prometnica, opskrbe vodom i otpadnih sustava, često je preopterećena. Stanovnici Cresa moraju balansirati između koristi koje im donosi turizam i izazova koje donosi intenzivan priljev turista u kratkom vremenskom razdoblju.

S druge strane, jedna od ključnih promjena koje donosi nautički turizam odnosi se na demografske i kulturne aspekte života na otoku. Kako Cres postaje sve atraktivnija destinacija za međunarodne nautičare, dolazi do većeg broja interakcija između lokalnog stanovništva i stranih posjetitelja. Ove interakcije potiču kulturnu razmjenu i obogaćuju društveni život, no također mogu izazvati osjećaj otuđenosti među lokalnim stanovništvom, osobito među starijim generacijama koje nisu naviknute na takve promjene. Ritam života na otoku na taj način može postati podređen potrebama turista, što može dovesti do gubitka autentičnosti i tradicionalnih običaja koji su nekoć definirali otočki način života.

No, zahvaljujući nautičkom turizmu, otok Cres postaje sve prepoznatljiviji na međunarodnoj razini kao atraktivna destinacija za nautičare, što donosi značajne prednosti u promociji. Prije svega, promocija omogućuje da Cres istakne svoje prirodne ljepote, rijetko netaknutu prirodu, bogatu kulturnu baštinu i jedinstvene turističke sadržaje, privlačeći sve veći broj posjetitelja iz inozemstva. Upravo tako sve destinacije, pa i otok Cres postaju dio globalne turističke scene, što osigurava stalni priljev nautičara i turista.

S obzirom na trenutno stanje, otok Cres pokazuje kako se lokalna zajednica može uspješno prilagoditi promjenama koje donosi nautički turizam. Lokalna vlast i turistički sektor rade na tome da iskoriste prednosti ovog oblika turizma, a istovremeno zaštite autentičnost života na otoku. Kroz inicijative usmjerene na održivi razvoj, nastoji se osigurati ravnoteža između ekonomskih koristi i očuvanja otočkog identiteta. Iako nautički turizam donosi značajan potencijal za unaprjeđenje kvalitete života, poput novih radnih mjesta i poboljšanja infrastrukture, važno je da koristi budu jednako raspodijeljene među stanovnicima. S pravim strateškim pristupom, nautički turizam može postati ključni pokretač održivog razvoja, donoseći dugoročne koristi za sve stanovnike Cresa.

5. Analiza istraživanja

U cilju potkrepljivanja teme ovog diplomskog rada, provedeno je terensko istraživanje korištenjem alata anketnog upitnika. Istraživanje zadovoljstva lokalnog stanovništva otoka Cresa o utjecaju ACI Marine Cres i nautičkog turizma na razvoj otoka predstavlja ključni korak u razumijevanju percepcije stanovnika o promjenama koje je ova industrija donijela u njihovoj zajednici. Na otoku Cresu, kao i u mnogim drugim obalnim zajednicama, nautički turizam i razvoj marina igraju značajnu ulogu u:

- H1 - Oblikovanju lokalne ekonomije
- H2 - Oblikovanju ekološkog razvoja
- H3 – Oblikovanju društva

Nautički turizam može donijeti brojne prednosti, uključujući ekonomski rast kroz povećanu potrošnju posjetitelja, stvaranje radnih mjesta i poboljšanje infrastrukture. Međutim, s druge strane, ovaj oblik turizma također može izazvati negativne posljedice, kao što su prekomjerno iskorištavanje prirodnih resursa, zagađenje okoliša i promjene u društvenoj strukturi lokalne zajednice. Upravo zato je ključno razumjeti kako lokalno stanovništvo percipira ove promjene, koje pozitivne i negativne aspekte uočavaju te kako ocjenjuju ukupni utjecaj ACI Marine Cres na njihov svakodnevni život i na budućnost otoka.

Cilj ovog istraživanja bio je prikupiti podatke o stavovima lokalnog stanovništva u vezi s utjecajem ACI Marine Cres na njihovu zajednicu. Istraživanje je obuhvatilo različite aspekte života na otoku, uključujući ekonomske, ekološke i društvene učinke. Posebna pažnja posvećena je ocjenjivanju različitih elemenata ponude ACI Marine Cres, poput kvalitete usluga, infrastrukture i sadržaja koje marina nudi, kao i preporukama i mišljenjima lokalnog stanovništva o potencijalnim poboljšanjima. Ovo istraživanje daje vrijedne uvide u to kako lokalno stanovništvo doživljava prisutnost marine u njihovom okruženju i kako procjenjuju njezin doprinos razvoju otoka. Prikupljeni podaci omogućuju dublje razumijevanje percepcije stanovnika, što je od iznimne važnosti za buduće planiranje i upravljanje razvojem nautičkog turizma na otoku Cres. Ovi rezultati mogu poslužiti kao temelj za izradu strategija koje će unaprijediti suradnju između ACI Marine Cres i lokalne zajednice, te osigurati održivi razvoj otoka koji će koristiti svim dionicima. Istraživanje također ukazuje na razlike u percepciji različitih demografskih skupina stanovništva, poput razlika između mlađih i starijih stanovnika, onih s višim i nižim razinama obrazovanja, te

onih koji su izravno uključeni u turizam i onih koji nisu. Ove razlike pružaju dublji uvid u potrebe i očekivanja različitih skupina unutar zajednice, što može pomoći u prilagodbi strategija i mjera koje će zadovoljiti širok spektar potreba i interesa. Također, gledajući ekološke aspekte, koji su od ključne važnosti, lokalno stanovništvo često ima specifične uvide i brige u vezi s očuvanjem prirodnih resursa, te je stoga bitno uvažiti njihove stavove prilikom planiranja daljnjih aktivnosti u marini.

Na kraju, istraživanje je također zabilježilo i prijedloge lokalnog stanovništva o mogućim poboljšanjima, što predstavlja koristan resurs za daljnje unapređenje ponude i usluga unutar ACI Marine Cres.

5.1. Metodologija istraživanja

Istraživanje zadovoljstva lokalnog stanovništva otoka Cresa o utjecaju ACI Marine Cres i nautičkog turizma na razvoj otoka provedeno je putem ankete, koristeći kvantitativni pristup prikupljanja podataka. Anketa je osmišljena kako bi prikupila relevantne informacije o percepcijama i stavovima stanovnika otoka u vezi s različitim aspektima prisutnosti i aktivnosti ACI Marine Cres. Upitnik je sadržavao nekoliko razina koje su obuhvatile demografske podatke, posjećenost i ocjenjivanje različitih aspekata marine te dodatne komentare i preporuke ispitanika.

Anketa je provedena online putem tijekom lipnja, srpnja i kolovoza 2024. godine, među lokalnim stanovništvom otoka Cresa, s ciljem obuhvaćanja reprezentativnog uzorka populacije. U uzorak su uključeni ispitanici različite dobi, spola, razine obrazovanja i radnog statusa, kako bi se osiguralo da rezultati istraživanja odražavaju raznolikost populacije otoka. Također, upitnik je sadržavao nekoliko skupina pitanja. Prva skupina obuhvaćala je demografske podatke: spol, dob, razinu obrazovanja, radni status i prosječni osobni mjesečni prihod. Druga skupina pitanja odnosila se na posjedovanje broda i učestalost posjećivanja ACI Marine Cres, kao i razloge posjećivanja. Treća skupina pitanja uključivala je ocjenjivanje ekoloških, ekonomskih i društvenih učinaka ACI Marine Cres na destinaciju, koristeći skalu od 1 (u potpunosti se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Četvrta skupina pitanja odnosila se na ocjenu različitih elemenata ponude marine, također na ljestvici od 1 do 5. Završna pitanja uključivala su preporuku marine drugim nautičarima i gostima te prostor za dodatne primjedbe, pohvale ili preporuke.

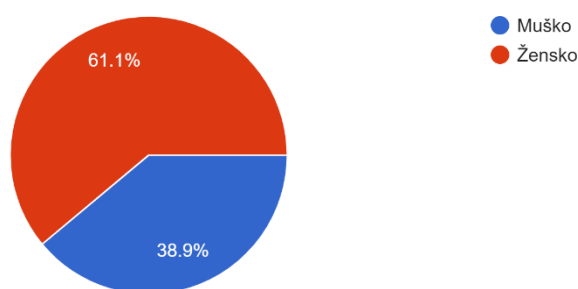
Podaci su prikupljeni u razdoblju od dva mjeseca, pri čemu je anketa distribuirana online, kao i fizički na ključnim lokacijama na otoku. Prikupljeno je 95 ispunjenih anketa, a pohranjeni podaci su analizirani kvantitativnim metodama, koristeći statističke alate za obradu i interpretaciju rezultata. Posebna pažnja posvećena je identificiranju trendova u odgovorima ispitanika, kao i razlika u percepcijama među različitim demografskim skupinama. Rezultati su prezentirani u obliku grafova, tablica i tekstualnih opisa, s ciljem pružanja jasnog i sveobuhvatnog pregleda stavova lokalnog stanovništva o ACI Marini Cres.

5.2. Rezultati istraživanja

Prvom skupinom pitanja prikupljali su se podaci o socio-demografskom profilu ispitanika uključujući pitanja o spolu, dobi, razini obrazovanja, radnom statusu i prosječnom osobnom mjesečnom prihodu. U nastavku će se analizirati prikupljeni podaci prema skupinama pitanja.

U istraživanju zadovoljstva lokalnog stanovništva otoka Cresa, žene čine 61.1% ispitanika, dok muškarci čine 38.9%. Ova distribucija spolova ukazuje na značajnu prevlast ženskih sudionika u anketi, što može utjecati na ukupne rezultate i stavove izražene u istraživanju.

Grafikon 1. Spol ispitanika

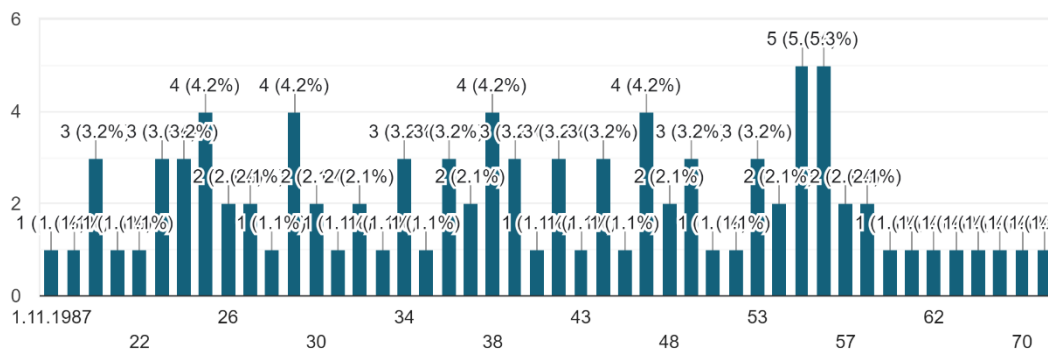
Izvor: Obrada autora

Analiza dobnih skupina ispitanika pokazuje široku rasprostranjenost u godinama. Najviše ispitanika ima 55 i 56 godina (5,3%), dok ostale dobne skupine imaju manje

zastupljenosti. Značajnu grupu čine i ispitanici od 25, 29, 38 i 47 godina (svi po 4,2%). Ostale dobne skupine su ravnomjernije raspoređene s udjelom od 1,1% do 3,2%.

Grafikon 2. Dob ispitanika

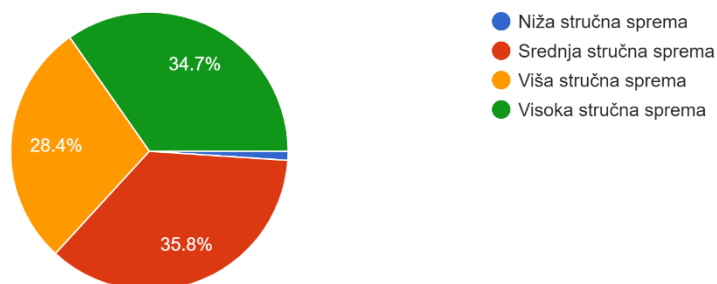
Dob:
95 responses

Izvor: obrada autora

Analiza razine obrazovanja ispitanika u istraživanju zadovoljstva lokalnog stanovništva otoka Cresa otkriva zanimljive trendove. Najmanji postotak ispitanika, 1,1%, ima nižu stručnu spremu, što ukazuje na vrlo nisku zastupljenost ove obrazovne razine u anketi. Srednja stručna sprema je najzastupljenija s 35,8%, što pokazuje da je najveći dio ispitanika završio srednjoškolsko obrazovanje. Višu stručnu spremu ima 28,4% ispitanika, dok visoku stručnu spremu ima 34,7% ispitanika, što pokazuje značajnu prisutnost visoko obrazovanih osoba.

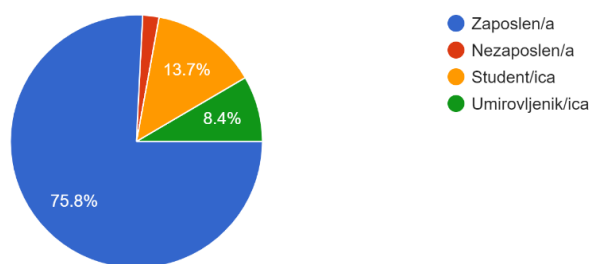
Grafikon 3. Razina obrazovanja ispitanika

Izvor: obrada autora

Radni status ispitanika u istraživanju zadovoljstva lokalnog stanovništva otoka Cresa pokazuje dominaciju zaposlenih osoba. Većina ispitanika, 75.8%, je zaposlena, što ukazuje na visoku radnu aktivnost među stanovnicima uključenih u anketu. Nezaposleni čine samo 2.1% ispitanika, što sugerira nisku stopu nezaposlenosti među anketiranimima. Studenti čine 13.7% uzorka, što ukazuje na značajan udio mladih ljudi koji su još uvijek u procesu obrazovanja. Umirovljenici čine 8.4% ispitanika, reflektirajući prisutnost starije populacije u uzorku.

Grafikon 4. Radni status ispitanika

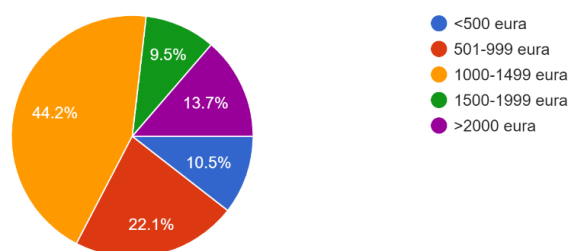

Izvor: obrada autora

Prosječni osobni mjesečni prihod ispitanika u istraživanju pokazuje da najveći udio ispitanika, njih 44.2%, ostvaruje mjesečni prihod između 1000 i 1499 eura, što ukazuje na srednji dohodovni raspon većine sudionika. Ispitanici s prihodima između 501 i 999 eura čine 22.1%, dok 10.5% ispitanika zarađuje manje od 500 eura mjesečno, što ukazuje na

prisutnost nižih primanja u određenom dijelu populacije. Viši prihodi, između 1500 i 1999 eura, bilježe 9.5% ispitanika, dok 13.7% zarađuje više od 2000 eura mjesečno.

Grafikon 5. Prosječni osobni mjesečni prihod ispitanika

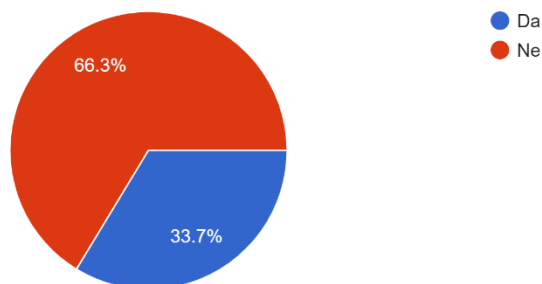

Izvor: obrada autora

Druga skupina pitanja u anketi istraživala je aspekte vezane uz nautički turizam i interakciju lokalnog stanovništva s ACI Marinom Cres. Fokus je bio na tri ključna pitanja: posjedovanje broda, učestalost posjećivanja ACI Marine Cres i razlozi posjećivanja ACI Marine Cres. Ova skupina pitanja pruža detaljan uvid u odnos lokalnog stanovništva prema ACI Marini Cres, uključujući njihovo korištenje usluga marine, te motive i potrebe koje ih dovode u tu lokaciju. Rezultati ove skupine pitanja ključni su za razumijevanje kako lokalno stanovništvo koristi marinu i na koji način ona doprinosi njihovom svakodnevnom životu na otoku Cres.

Analiza pitanja "Da li posjedujete svoj brod?" pokazuje da značajan dio ispitanika, 33.7%, posjeduje vlastiti brod, dok 66.3% ispitanika nema brod. Ovi rezultati sugeriraju da otok Cres ima značajan broj građana koji su aktivno uključeni u nautički turizam kao vlasnici brodova. Istovremeno, 66.3% ispitanika, iako ne posjeduje brod, može biti na drugi način povezano s nautičkim turizmom na otoku Cresu. Ovo ukazuje na to da i oni koji nemaju vlastiti brod mogu imati koristi od razvoja nautičkog turizma, kao što su pristup raznim uslugama i sadržajima povezanim s nautikom

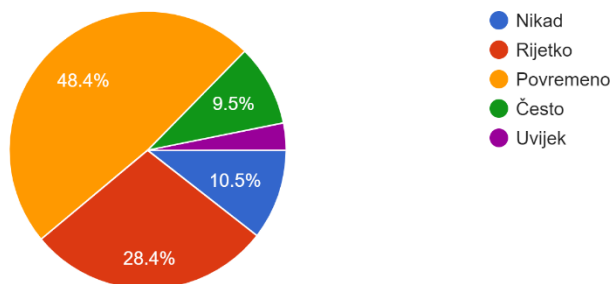
Grafikon 6. Posjedovanje broda

Izvor: obrada autora

Analiza pitanja "Koliko često posjećujete ACI Marinu Cres?" pokazuje da najveći dio ispitanika, njih 48.4%, posjećuje marinu povremeno, što sugerira da marina ima značajnu, ali ne i stalnu ulogu u njihovim životima. Ispitanici koji rijetko posjećuju marinu čine 28.4%, dok 10.5% ispitanika nikad ne posjećuje marinu, što ukazuje na to da postoji dio lokalne populacije koji nema potrebu ili interes za marinu i njene sadržaje. Manji postotak ispitanika, 9.5%, posjećuje marinu često, a samo 3.2% uvijek, što ukazuje na ograničeni krug stanovnika koji su redoviti korisnici usluga marine. Ovi podaci ukazuju na raznolikost u navikama posjećivanja marine među stanovništvom te sugeriraju da bi budući razvoj usluga i sadržaja mogao biti usmjeren prema povećanju interesa i posjeta među onima koji rijetko ili nikad ne posjećuju marinu.

Grafikon 7. Posjećenost ACI Marine Cres

Izvor: obrada autora

Sljedeće pitanje, "Zbog kojih sadržaja posjećujete ACI Marinu Cres?" ukazuje na raznolikost motiva i potreba lokalnog stanovništva koje ih privlače u marinu. Najčešći razlog posjete je šetnja ili šetnja s psom, koja se spominje u više odgovora, što ukazuje na to da je marina popularna destinacija za opuštanje i rekreaciju. Veliki broj ispitanika također posjećuje marinu zbog ugostiteljskih usluga, uključujući restoran, kafić i dobra kava u kafiću, što ukazuje na značajnu ulogu marine kao društvenog i gastronomsko-kulturnog središta. Osim šetnje i ugostiteljstva, marina služi kao praktična destinacija za nabavu goriva, plina i drugih nautičkih potrepština, što je također jedan od najčešćih odgovora lokalnog stanovništva. Dodatno, manji broj ispitanika navodi marinu kao mjesto rada i izvor prihoda, što ukazuje na njen ekonomski utjecaj i važnost u pružanju radnih mjesta lokalnom stanovništvu. Obzirom na širok spektar motiva za posjetu, od praktičnih razloga do rekreativnih i društvenih aktivnosti vrlo je jasno da ACI Marina Cres igra važnu ulogu u svakodnevnom životu stanovnika otoka Cresa, pružajući raznovrsne usluge i sadržaje koji zadovoljavaju potrebe različitih skupina korisnika.

Tablica prikazuje razloge posjećenosti ACI Marine Cres od strane lokalnog stanovništva, s fokusom na dva glavna razloga: zaposlenje i ostali sadržaji. Razlog "Zaposlenje" čini 4.21% ukupne posjećenosti, što predstavlja manji udio posjeta usmjerenih na radne aktivnosti povezane s marinom. S druge strane, razlog "Ostali sadržaji" čini 95.79% ukupne posjećenosti i obuhvaća aktivnosti poput šetnje, ugostiteljske ponude, nabavke goriva i drugih usluga u marini. Visok postotak za "Ostali sadržaji" ukazuje na to da većina lokalnog stanovništva koristi marinu za rekreativne i komercijalne svrhe, a ne samo za zaposlenje. Ovi podaci sugeriraju da ACI Marina Cres igra ključnu ulogu u lokalnom životu kao središte za različite društvene i uslužne aktivnosti.

Tablica 8. Razlozi i postotak posjećenosti lokalnog stanovništva u ACI Marini Cres

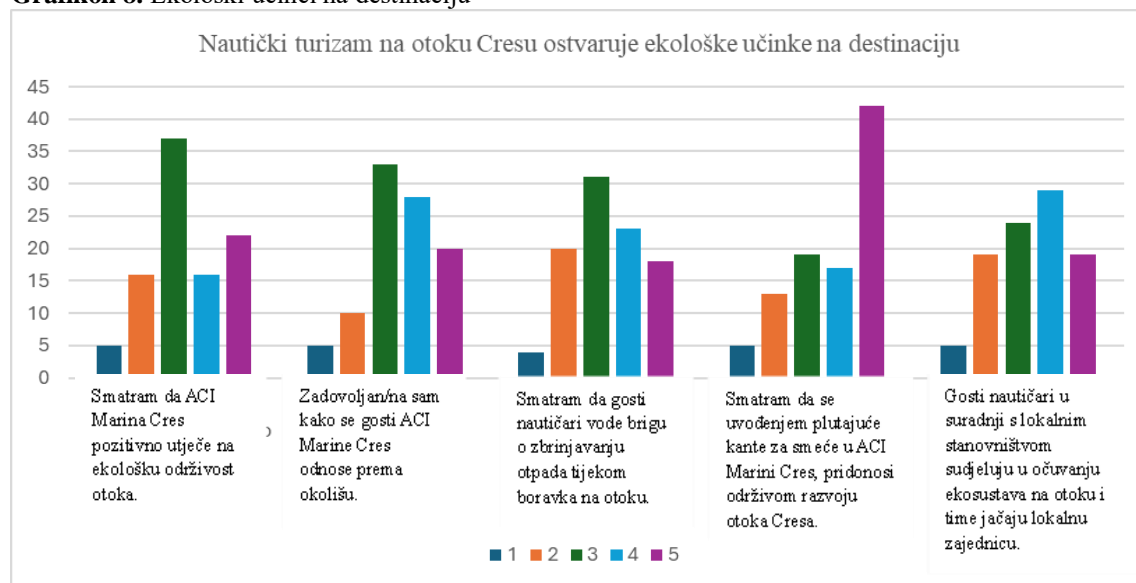
RAZLOZI	%
Zaposlenje (izvor prihoda)	4.21%
Ostali sadržaji (šetnja, ugostiteljske usluge, gorivo, aktivnosti)	95.79%

Izvor. Obrada autora

Treća skupina pitanja fokusira se na percepciju lokalnog stanovništva o utjecaju nautičkog turizma na otok Cres i na ocjenjivanje specifičnih elemenata ponude unutar Marine Cres. Pitanja su strukturirana kako bi se dobio uvid u tri ključna područja: ekonomski, ekološki i društveni učinci i kako na njih utječe nautički turizam na otoku, te kvaliteta usluga i sadržaja unutar same Marine. Ispitanici su zamoljeni da ocijene tvrdnje vezane za tri vrste aspekata nautičkog turizma i da ocijene specifične elemente ponude marine, sve na ljestvici od 1 do 5 gdje 1 označava "u potpunosti se ne slažem", a 5 "u potpunosti se slažem".

Prvi grafikon prikazuje odgovore ispitanika na pitanja vezana za ekološke učinke ACI Marine Cres i utjecaj nautičkog turizma na njih. Svaka tvrdnja obuhvaća različite aspekte ekološke održivosti, uključujući utjecaj marine na okoliš, odnos gostiju prema okolišu, zbrinjavanje otpada, te konkretne inicijative poput uvođenja plutajućih kanti za smeće i sudjelovanja gostiju u očuvanju ekosustava.

Grafikon 8. Ekološki učinci na destinaciju

Izvor. Obrada autora

Analiza rezultata ocjenjivanja, na temelju stavova lokalnog stanovništva o ekološkim učincima i utjecaju nautičkog turizma na njih, nalazi se u dolje navedenoj tablici.

Rezultati pokazuju umjereno pozitivan stav lokalnog stanovništva prema ekološkim učincima ACI Marine Cres i ponašanju njenih gostiju. Postoji značajan broj ispitanika koji prepoznaju napore marine u održavanju ekološke održivosti, posebice uvođenjem plutajućih

kanti za smeće. Međutim, još uvijek postoji određeni skepticizam prema tome koliko nautičari stvarno doprinose očuvanju okoliša, što može ukazivati na potrebu za dodatnim edukativnim ili promotivnim aktivnostima kako bi se podigla svijest o važnosti ekoloških praksi među posjetiteljima marine.

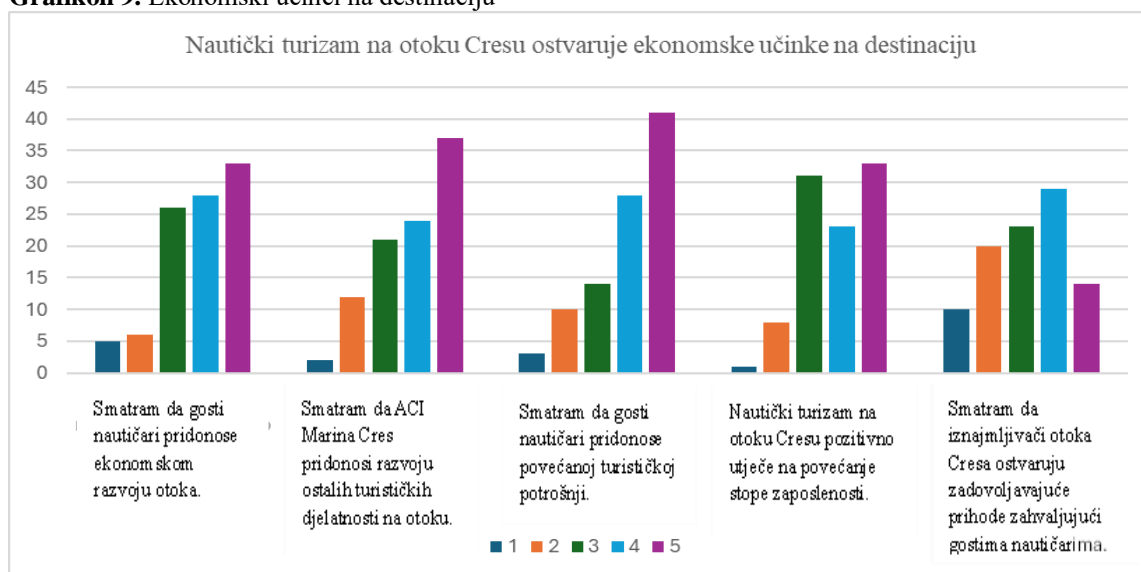
Tablica 9. Ekološki učinci

TVRDNJA	Ocjena 1	Ocjena 2	Ocjena 3	Ocjena 4	Ocjena 5
1. Pozitivan utjecaj ACI Marine Cres na ekološku održivost otoka	5.26%	15.79%	38.95%	16.84%	23.16%
2. Odnos gostiju ACI Marine Cres prema okolišu	5.26%	9.47%	34.74%	29.47%	21.5%
3. Briga gostiju o zbrinjavanju otpada	4.21%	20.00%	32.63%	24.21%	18.95%
4. Uvođenje plutajuće kante za smeće kao doprinos održivom razvoju otoka	5.26%	12.63%	20.00%	17.89%	44.21%
5. Sudjelovanje gostiju nautičara u očuvanju ekosustava i jačanju lokalne zajednice	5.26%	18.95%	25.26%	30.53%	20.00%

Izvor: obrada autora

Sljedeći grafikon prikazuje rezultate ankete o ekonomskim učincima i utjecaju nautičkog turizma na otok Cres. Ispitanici su ocjenjivali pet ključnih tvrdnji koje se odnose na doprinos gostiju nautičara i ACI Marine Cres lokalnoj ekonomiji, uključujući doprinos razvoju turizma, turističkoj potrošnji, zapošljavanju te prihodima iznajmljivača.

Grafikon 9. Ekonomski učinci na destinaciju

Izvor: obrada autora

Priložena tablica namijenjena je analizi rezultata ocjenjivanja, na temelju stavova lokalnog stanovništva o ekonomskim učincima na destinaciju i utjecaju nautičkog turizma na njih, te prikazuje ekonomske koristi koje proizlaze iz nautičkog turizma na otoku.

Krajnji rezultati pokazuju da lokalno stanovništvo na otoku Cres prepoznaje značajan ekonomski doprinos nautičkog turizma. Većina ispitanika smatra da turizam pozitivno utječe na razvoj turističkih djelatnosti, povećanje turističke potrošnje i zapošljavanje. Međutim, postoji određena neutralnost kod pitanja o standardu života i utjecaju na infrastrukturu. Najveće podjele su vidljive kod tvrdnje o rastu cijena, gdje su stavovi podijeljeni. Općenito, prevladava pozitivan stav, ali prisutne su i sumnje i skepticizam kod nekih tema poput rasta troškova života.

Tablica 10. Ekonomski učinci

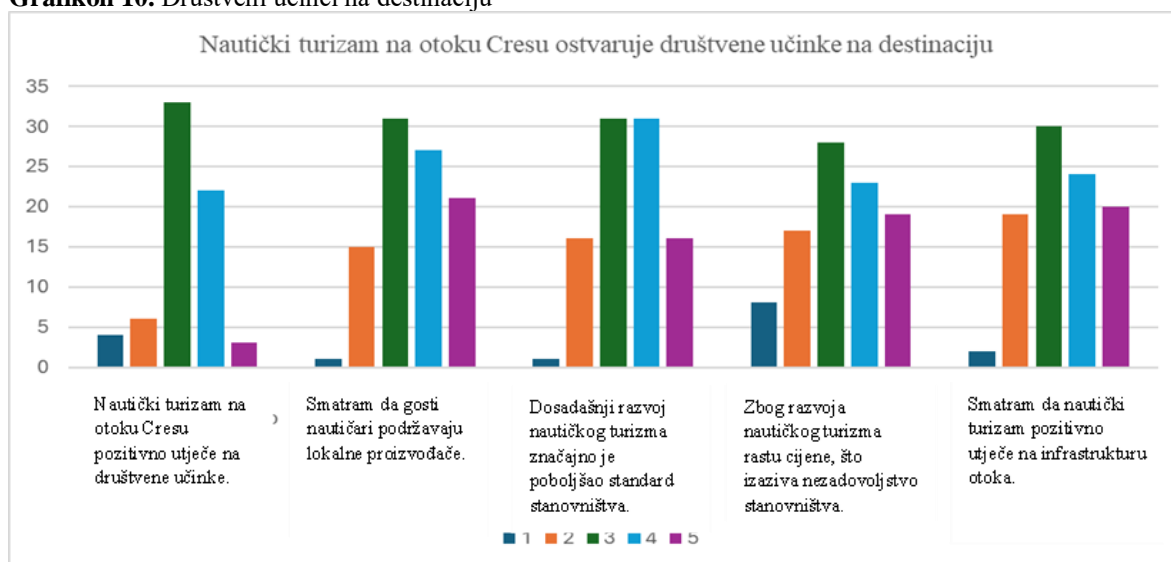
TVRDNJA	Ocjena	Ocjena	Ocjena	Ocjena	Ocjena
	1	2	3	4	5
1. Gosti nautičari pridonose ekonomskom razvoju otoka	4.21%	6.32%	34.74%	23.16%	31.58%
2. ACI Marina Cres pridonosi razvoju ostalih turističkih djelatnosti	1.05%	14.74%	32.63%	29.47%	22.11%

3. Gosti nautičari pridonose povećanoj turističkoj potrošnji	1.05%	16.84%	32.63%	32.63%	16.84%
4. Nautički turizam pozitivno utječe na povećanje stope zaposlenosti.	8.42%	17.89%	29.47%	24.21%	20.00%
5. Iznajmljivači ostvaruju zadovoljavajuće prihode zahvaljujući gostima nautičarima	2.11%	18.95%	31.58%	26.32%	21.05%

Izvor: obrada autora

Grafikon ispod prikazuje stavove ispitanika o društvenim učincima nautičkog turizma na otoku. Ispitanici su ocjenjivali pet ključnih tvrdnji koje se odnose na pozitivan utjecaj nautičkog turizma na društvene učinke, podršku lokalnim proizvođačima, standard života stanovništva, rast cijena i pozitivan utjecaj na infrastrukturu otoka.

Grafikon 10. Društveni učinci na destinaciju

Izvor: Obrada autora

Analiza rezultata ocjenjivanja društvenih učinaka nautičkog turizma na otok Cres pruža uvid u stavove lokalnog stanovništva o utjecaju nautičkog turizma na društvene učinke.

Rezultati pokazuju da lokalno stanovništvo na otoku Cres općenito prepoznaje pozitivne društvene učinke nautičkog turizma, posebno u pogledu podrške lokalnim proizvođačima i unaprjeđenja infrastrukture. Ipak, postoji zabrinutost zbog rasta cijena i njegovog utjecaja na standard života, što ukazuje na složenu dinamiku između koristi i izazova koje donosi nautički turizam. Ovi rezultati sugeriraju potrebu za uravnoteženim pristupom u razvoju nautičkog turizma kako bi se maksimizirale koristi, a minimizirali negativni učinci na lokalnu zajednicu.

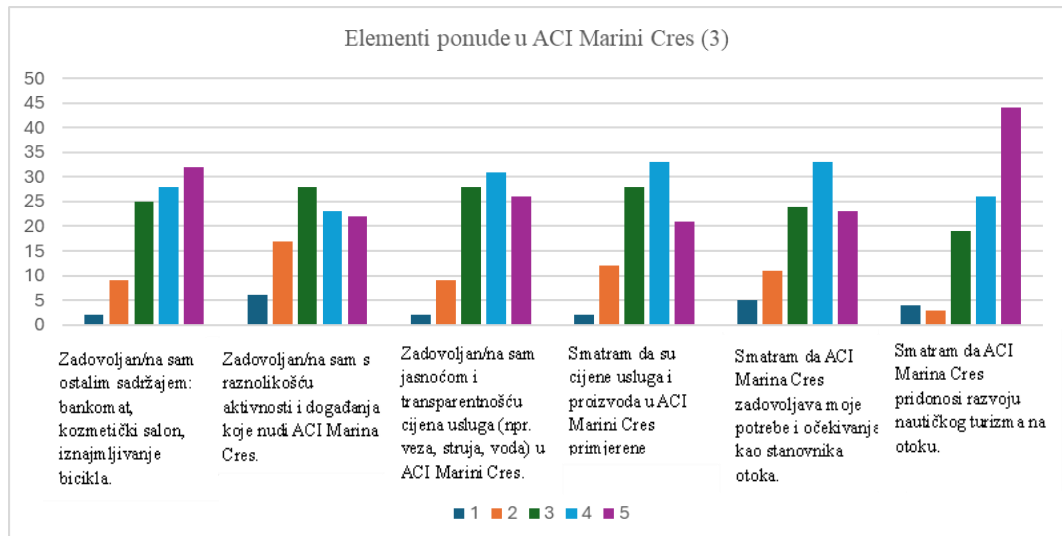
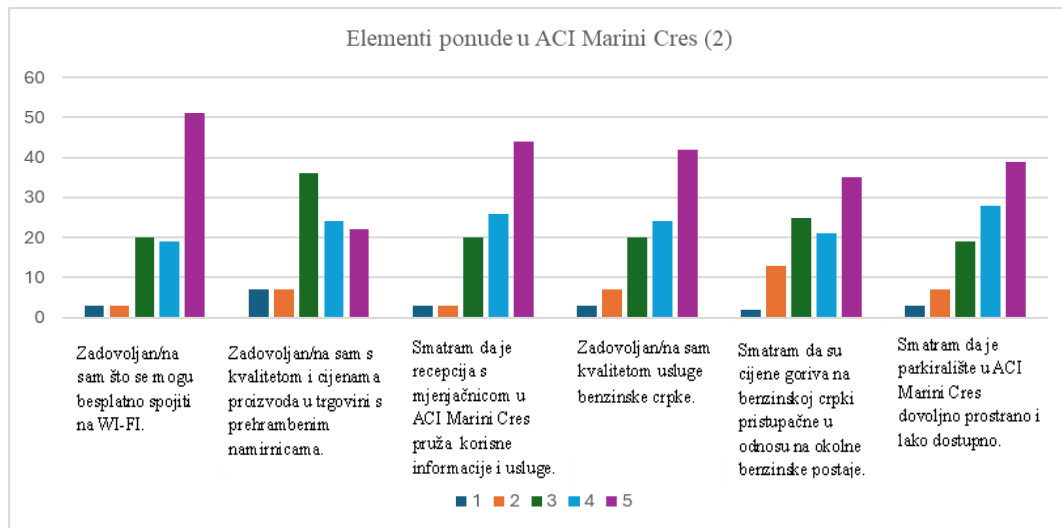
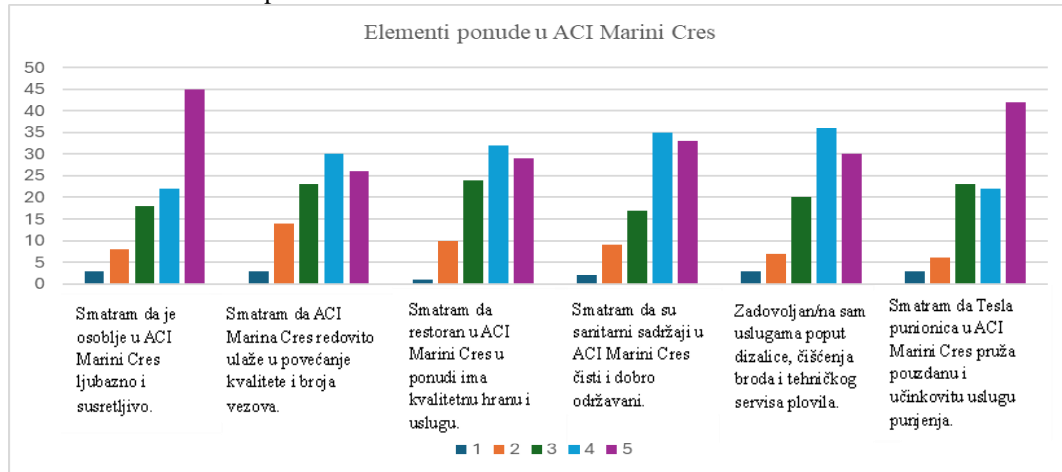
Tablica 11. Društveni učinci

TVRDNJA	Ocjena 1	Ocjena 2	Ocjena 3	Ocjena 4	Ocjena 5
1. Pozitivan utjecaj nautičkog turizma na društvene učinke	4.25%	6.32%	34.74%	23.16%	31.58%
2. Podrška lokalnim proizvođačima od strane gostiju nautičara	1.05%	14.74%	22.11%	29.47%	22.11%
3. Utjecaj nautičkog turizma na standard života stanovništva	1.05%	16.84%	32.63%	32.63%	16.84%
4. Rast cijena i nezadovoljstvo stanovništva zbog nautičkog turizma	8.42%	17.89%	29.47%	24.21%	20.00%
5. Pozitivan utjecaj nautičkog turizma na infrastrukturu otoka	2.11%	18.95%	31.58%	26.32%	21.05%

Izvor: obrada autora

U sljedećem grafu nalazi se analiza elemenata ponude u ACI Marini Cres koja je fokusirana na zadovoljstvo lokalnog stanovništva određenim sadržajima i uslugama unutar marine.

Grafikon 11. Elementi ponude u ACI Marini Cres

Izvor: obrada autora

Nastavno na grafikon, tablica ispod prikazuje elemente ponude i ocjene ispitanika. Prvi element ljubaznost i susretljivost osoblja ocijenjen je izuzetno pozitivno, s velikim brojem ispitanika koji su izrazili zadovoljstvo, dok je samo mali broj nezadovoljnih što znači da je osoblje izuzetno ljubazno i pristupačno. Zatim, ulaganje u kvalitetu i broj vezova također je većinom pozitivno ocijenjeno, iako postoji manji broj ispitanika koji smatraju da postoji prostor za poboljšanje kvalitete. Kvaliteta hrane i usluge u restoranu većinom je dobro ocijenjena, s nekoliko ispitanika koji su izrazili nezadovoljstvo. Čistoća i održavanje sanitarnih sadržaja ocijenjena je vrlo visoko, s minimalnim brojem nezadovoljnih. Usluge poput dizalice, čišćenja broda i tehničkog servisa dobile su uglavnom visoke ocjene, uz manji dio onih koji su ovu uslugu ocijenili negativno. Tesla punionica dobila je visoke ocjene za pouzdanost i učinkovitost, s minimalnim pritužbama te većina smatra da pruža pouzdanu i učinkovitu uslugu. Besplatni WI-FI ocijenjen je izuzetno pozitivno, s vrlo malim brojem nezadovoljnih korisnika što ukazuje na veliku važnost ove usluge. Kvaliteta i cijene proizvoda u trgovini s prehrambenim namirnicama ocijenjene su mješovito, s većim brojem ispitanika koji su izrazili nezadovoljstvo cijenama i kvalitetom iz čega se može zaključiti da itekako postoji prostor za poboljšanje i regulaciju cijena. Recepcija s mjenjačnicom dobila je visoke ocjene, uz mali broj nezadovoljnih ispitanika. Kvaliteta usluge benzinske crpke ocijenjena je pozitivno, s malim brojem ispitanika koji su izrazili nezadovoljstvo. Cijene goriva na benzinskoj crpki većinom su ocijenjene kao pristupačne, iako je manji broj ispitanika izrazio nezadovoljstvo i smatra da nisu pristupačne lokalnom stanovništvu. Parkiralište je ocijenjeno pozitivno, većina ispitanika zadovoljna je prostranošću i dostupnošću. Ostali sadržaji poput bankomata, kozmetičkog salona i iznajmljivanja bicikla većinom su ocijenjeni pozitivno, s vrlo malim brojem pritužbi. Raznolikost aktivnosti i događanja ocijenjena je prosječno, uz prostor za poboljšanje prema ocjenama većeg broja ispitanika. Jasnoća i transparentnost cijena usluga ocijenjene su pozitivno, s vrlo malim brojem nezadovoljnih korisnika. Primjerenost cijena usluga u odnosu na kvalitetu ocijenjena je uglavnom pozitivno, uz minimalne pritužbe. Zadovoljstvo lokalnog stanovništva kao stanovnika otoka većinom je pozitivno, ali postoji manji broj ispitanika koji su izrazili nezadovoljstvo. Pridonošenje razvoju nautičkog turizma ocijenjeno je vrlo pozitivno, te većina smatra da ACI Marina Cres pozitivno doprinosi razvoju nautičkog turizma na otoku.

Tablica 12. Elementi ponude u ACI Marini Cres i ocjene ispitanika

Elementi ponude	Visoka ocjena	Broj ispitanika	Niska ocjena	Broj ispitanika
Ljubaznost i susretljivost osoblja	5	47.37%	1	3.16%
Ulaganje u kvalitetu i broj vezova	4	31.58%	1	3.16%
Kvaliteta hrane i usluge u restoranu	4	32.63%	1	2.11%
Čistoća i održavanje sanitarnih sadržaja	4	36.84%	1	2.11%
Usluge (dizalica, čišćenje broda, tehnički servis)	4	37.89%	1	3.16%
Tesla punionica	5	43.16%	1	3.16%
Besplatni wi-fi	5	53.68%	1	3.16%
Kvaliteta i cijene u trgovini s namirnicama	3	36.84%	1	7.37%
Recepcija s mjenjačnicom	5	46.32%	1	3.16%
Kvaliteta usluge benzinske crpke	5	44.21%	1	3.16%
Cijene goriva na benzinskoj crpki	5	36.84%	1	2.11%
Parkiralište	5	41.05%	1	3.16%
Ostali sadržaji (bankomat, salon, bicikl)	5	33.68%	1	2.11%
Raznolikost aktivnosti i događanja	3	29.47%	1	6.32%
Jasnoća i transparentnost cijena	4	32.63%	1	2.11%
Primjerenost cijena u odnosu na kvalitetu	4	34.74%	1	2.11%
Zadovoljstvo kao stanovnika otoka	4	34.74%	1	5.26%
Pridonošenje razvoju nautičkog turizma	5	46.32%	2	3.16%

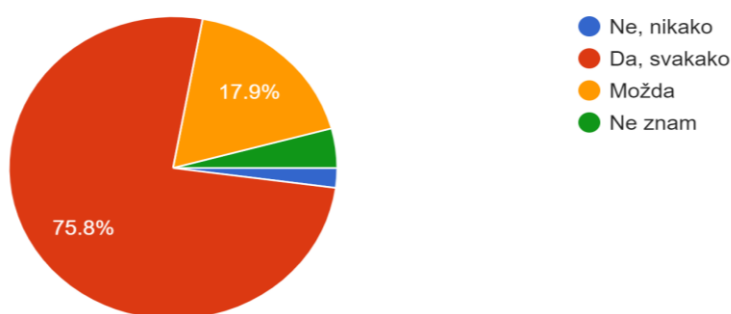
Izvor: obrada autora

Četvrta skupina pitanja u istraživanju usmjerena je na preporuke ACI Marine Cres drugim nautičarima ili gostima, te na primjedbe i pohvale od strane lokalnog stanovništva.

Analiza tvrdnje o preporuci ACI Marine Cres drugim nautičarima ili gostima zbog kvalitete usluga i sadržaja, ukazuje na to da većina ispitanika ima vrlo pozitivan stav i mišljenje o marini. Ponuđeni odgovor da, svakako nosi 75.8% što znači da bi većina ispitanika preporučila ACI Marinu Cres i da su zadovoljni s ponudom i kvalitetom usluga. Zatim, njih 17.9% je odgovorilo možda i tu se vidi izražena doza neodlučnosti. Na odgovor ne znam, odgovorilo je 4.2% ispitanika što ukazuje na to da nisu sigurni u svoju odluku, a to može biti i znak nepoznavanja svih aspekata ponude. Najmanji postotak 2.1% ima

odgovor ne, nikako, što je zanemarivo mali broj, no ipak ukazuje na prisutnost nezadovoljstva.

Grafikon 12. Preporuka ACI Marine Cres drugim nautičarima ili gostima

Izvor: Obrada autora

Posljednje pitanje u ovome istraživanju vezano je za primjedbe, pohvale ili preporuke vezane uz ACI Marinu Cres. Gledajući pozitivne povratne informacije i pohvale, veliki broj ispitanika ističe ljubaznost i profesionalnost osoblja što ukazuje na visoku razinu zadovoljstva uslugom. Izjave poput "Mornari su super", "Vrijedni djelatnici", "Jako ljubazno i pristupačno osoblje" i "Vesela ekipa na recepciji" naglašavaju pozitivan odnos prema osoblju. Ispitanici su također pohvalili mir i sigurnost marine, kao i njezin uredan i čist okoliš. Odgovori poput "Odlična ACI Marina" i "Objekt nautičkog turizma visoke kvalitete" pokazuju opće zadovoljstvo. Mnogi ispitanici izrazili su zadovoljstvo koristeći fraze poput "Sve pohvale", "Sve super" i "Dobro ustrojena marina", što potvrđuje da veliki broj korisnika nema nikakvih zamjerki i da je marina uglavnom vrlo dobro prihvaćena.

S druge strane, u odgovorima ispitanika postoje primjedbe i preporuke. Jedna od najčešćih primjedbi odnosi se na cijene usluga u marini za koje neki ispitanici smatraju previsokima, posebno za domicilno stanovništvo. Izrazi kao što su "Preskupi vezovi" i "Skupi su, neopravdano skupi" ukazuju na nezadovoljstvo cijenama. Veliki broj ispitanika istaknulo je potrebu za povećanjem sadržaja i događanja unutar marine, kao i bolju integraciju lokalnog stanovništva u marinu. Izjave poput "Možda povećati sadržaje koje bi moglo koristiti lokalno stanovništvo", "Uvesti događanja u ACI Marini" i "Nedostaje više događanja ljeti" sugeriraju želju za bogatijom ponudom. Također, veliki broj ispitanika je izrazilo negodovanje vezano za korištenje javnog wc-a u ACI Marini, s tvrdnjama da ga

nemaju pravo koristiti. Komentari poput "WC učiniti dostupan svima a ne samo gostima Marine", "Sanitarni čvor nije dostupan stanovnicima otoka Cresa" i "Omogućiti wc stanovnicima otoka" primjer su nezadovoljstva lokalnog stanovništva. Neki od ispitanika ističu i potrebu za poboljšanjem ekoloških standarda, poput uvođenja kanalizacijske pumpne stanice - "Od osnutka ACI marina u Cresu, održavanje imovine je ozbiljno nedostajalo tijekom vremena. Stopa povećanja cijena tijekom vremena nije razmjerna ponuđenim pogodnostima. Za dobrobit okoliša barem bi trebala biti dostupna kanalizacijska pumpna stanica za brodove. Kvaliteta vode u luci ljeti nije zdrava." Postoje i primjedbe na radno vrijeme benzinske stanice, kao i na cijene usluga i sadržaja - "Svakako urediti radno vrijeme benzinske stanice, da u sezoni radi duže!!!" i "Preskupi vezovi za domicilno stanovništvo kao usluga krana, parkinga, radno vrijeme benzinske pumpe ne adekvatno, blagdanima niti ne radi, domaće stanovništvo nema šta tražiti u aci marini, od ove godine upitna kvaliteta mehaničara, restoran za pohvaliti napokon."

Odgovori ispitanika na pitanje o primjedbama, pohvalama ili preporukama ukazuju na to da iako postoji visoko zadovoljstvo općim stanjem i uslugama u ACI Marini Cres, određeni aspekti, kao što su cijene, dostupnost sadržaja, uključenost domicilnog stanovništva, korištenje javnog wc-a i radno vrijeme benzinske stanice, zahtijevaju svakako dodatnu pažnju. Pohvale za osoblje i pozitivni komentari o kvaliteti marine nadmašuju neke kritike, no postoji jasan prostor za napredak i poboljšanje kako bi marina u potpunosti zadovoljila potrebe i očekivanja svih korisnika, uključujući lokalno stanovništvo.

Zaključak

Istraživanje utjecaja nautičkog turizma na otoku Cresu ukazuje na složenost čimbenika na koje ovaj oblik turizma ima na lokalnu zajednicu, okoliš i ekonomiju otoka. Nautički turizam, kao specifična grana turizma koja uključuje posjetitelje s plovilima, ima potencijal za značajan doprinos razvoju otoka, no također sa sobom nosi i izazove koji zahtijevaju pažljivo planiranje i upravljanje.

S ekološke perspektive, rezultati istraživanja pokazuju da postoji svijest među lokalnim stanovništvom o važnosti održivog upravljanja resursima u kontekstu nautičkog turizma. Ispitanici prepoznaju pozitivan doprinos određenih inicijativa, poput uvođenja plutajućih kanti za smeće u ACI Marini Cres, no i dalje postoji zabrinutost oko ukupne ekološke održivosti ovog oblika turizma. Značajan broj ispitanika smatra da su trenutne ekološke mjere nedovoljne i da je potrebno dodatno unaprijediti prakse očuvanja okoliša, posebno kroz edukaciju nautičara i strože mjere kontrole zbrinjavanja otpada. S obzirom na to da je otok Cres specifičan po svojoj prirodnoj baštini i osjetljivom ekosustavu, ključno je da se u budućnosti usmjere dodatni naponi prema održivom razvoju, koji će osigurati očuvanje prirodnih resursa za buduće generacije.

Ekonomski učinci nautičkog turizma na otoku Cres su prepoznati kao uglavnom pozitivni, s obzirom na to da većina ispitanika smatra da nautički turizam doprinosi razvoju otoka, povećanju turističke potrošnje i stvaranju novih radnih mjesta. ACI Marina Cres je identificirana kao ključna infrastruktura koja privlači nautičare i time potiče ekonomski rast kroz povezane turističke djelatnosti. Međutim, neki ispitanici su izrazili sumnje kada je riječ o doprinosu za lokalnu zajednicu, osobito u kontekstu cijena usluga u marini koje mogu biti nepristupačne za lokalno stanovništvo. Ovo ukazuje na potrebu za balansiranjem između privlačenja nautičara i osiguravanja da ekonomske koristi budu ravnomjerno raspoređene među svim dionicima, uključujući lokalno stanovništvo. Nadalje, potrebna je bolja integracija nautičkog turizma s drugim sektorima lokalne ekonomije kako bi se maksimizirale sinergije i osigurala održivost.

Društveni učinci nautičkog turizma na otoku Cres su također značajni, ali složeni. Iako većina ispitanika prepoznaje pozitivne aspekte, poput podrške lokalnim proizvođačima i poboljšanja standarda života kroz rast nautičkog turizma, postoje i negativni učinci koji izazivaju zabrinutost. Primjerice, rast cijena zbog razvoja nautičkog turizma izaziva

nezadovoljstvo među dijelom lokalnog stanovništva, što ukazuje na potrebu za boljom regulacijom tržišta i osiguravanjem da razvoj turizma ne dovede do socijalne isključenosti. Također, ispitanici su istaknuli potrebu za većom otvorenošću ACI Marine Cres prema lokalnom stanovništvu, kroz povećanje dostupnosti sadržaja i usluga unutar marine, što bi pridonijelo boljoj integraciji marine s lokalnom zajednicom.

Preporuke ispitanika, kao i analiza rezultata, ukazuju na nekoliko ključnih područja u kojima su potrebna poboljšanja kako bi se povećala održivost i dugoročni uspjeh nautičkog turizma na otoku Cresu. Prvenstveno je potrebno razvijati i unaprjeđivati ekološke inicijative i programe edukacije, kako za nautičare tako i za lokalno stanovništvo, s ciljem povećanja svijesti o važnosti očuvanja okoliša. Zatim, uskladiti ekonomske interese marine s potrebama lokalne zajednice, osiguravajući da cijene usluga budu pravedne i dostupne, dok se istovremeno osigurava kvalitetna usluga za nautičare. Također, društveni učinci mogu se poboljšati kroz bolju integraciju marine s lokalnom zajednicom, povećanjem dostupnosti sadržaja i organiziranjem događanja koja će uključivati i lokalno stanovništvo. Najbitnije je osigurati da razvoj turizma ne dovede do socijalnih nejednakosti ili isključenja.

Može se zaključiti kako turizam na otoku Cresu ima značajan potencijal za pozitivan utjecaj na razvoj otoka, ali samo ako se njime upravlja na održiv način. Potrebno je uložiti dodatne napore u očuvanje prirodne baštine i osigurati pravednu distribuciju ekonomskih koristi, te integrirati ekološke, ekonomske i društvene aspekte. Uvođenjem inovativnih rješenja, poput ekoloških tehnologija, boljeg upravljanja resursima i jačanja suradnje između svih dionika, otok Cres može postati primjer uspješnog i održivog razvoja nautičkog turizma u regiji. U konačnici, nautički turizam na otoku Cresu pozitivno utječe na ekonomske aspekte (H1) kroz povećanje prihoda, rast zapošljavanja i razvoj infrastrukture, društvene aspekte (H2) jer potiče kulturnu razmjenu i jača očuvanje tradicije, te ekološke aspekte (H3) zbog aktivnog smanjenja negativnih učinaka na okoliš. Provedenim istraživanjem može se zaključiti da su sve tri hipoteze koje su postavljene u ovom diplomskom radu potvrđene.

LITERATURA

KNJIGE

- Bestandig, K. H.: <<Nautički vodič Jadrana>>, SPINAKER d.o.o., Zagreb, 2002.
- Dulčić, A. Nautički turizam i upravljanje lukom nautičkog turizma. Split, 2002.
- Fučić, B. Apsyrtides : kulturno-povijesni putopis po otočju Cresa i Lošinja. Mali Lošinj, 1995.
- Ivošević, D.: <<Nautički turizam Hrvatske>>, Vlastita naklada, Pula, 1995.
- Kundih, B.: „Hrvatsko pomorsko dobro u teoriji i praksi „Hrvatski Hidrografski institut, Rijeka, 2005.
- Luković, T. Nautički turizam Hrvatske. Split, 2015.
- Luković, T. Nautički turizam Hrvatske. Split, 2024.
- Pomorska enciklopedija, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1976.
- Pomorski leksikon, Jugoslavenski leksikografski zavod "Miroslav Krleža", Zagreb 1976.
- Sokolić, J. Pomorstvo Lošinja i Cresa II : u povodu sto tridesete obljetnice uspostavljanja Pomorske škole u Malom Lošinju i dvadeset pete obljetnice osnutka Lošinjske plovidbe. Mali Lošinj, 1985.

ČLANCI

- Gračan, D. & Zadel, Z. & Rudančić-Lugarić, A.: "Four Stars Charter Quality' in charter service of Croatia", Naše more, Znanstveni časopis za more i pomorstvo, Vol. 58. 1-2, 2011.
- Lekakou, M. B.; Pallis Athanasios, A: CRUISING THE MEDITERRANEAN SEA: MARKET STRUCTURES AND EU POLICY INITIATIVES

WEB IZVORI

- Adriatic Croatia International Club. <https://aci-marinas.com/hr/aci-marina-cres-ponosi-se-najljubaznijim-osobljem-na-jadranu/> (pristupljeno 20. srpnja 2024.)
- Adriatic Croatia International Club. <https://aci-marinas.com/hr/marina/aci-cres/> (pristupljeno 15. srpnja 2024.)
- Croatia Yachting Charter. <https://www.croatia-yachting-charter.com/hr/destinacije/kvarner-regija/cres> (pristupljeno 15. srpnja 2024.)
- Cruise Lines International Association <https://cruising.org> (pristupljeno 20. srpnja 2024.)
- Državni zavod za statistiku <https://dzs.gov.hr> (pristupljeno 25. lipnja 2024.)
- Explore Croatia. <https://explore-croatia.net/cres-island/> (pristupljeno 25. lipnja 2024.)
- Journal.hr <https://www.journal.hr/lifestyle/journal-ljetne-destinacije-otok-cres-i-arhipelag/> (pristupljeno 2. lipnja 2024.)
- Jutarnji list. <https://www.jutarnji.hr/life/nauticko-jedro/aci-marina-cres-marina-uredena-kao-gradic-u-kojem-gost-ima-sve-sto-mu-treba-15234489> (pristupljeno 10. lipnja 2024.)
- Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture <https://mmpi.gov.hr/more-86/nautika-121/statisticki-izvjestaji/23344> (pristupljeno 25. lipnja 2024.)
- Novi list <https://www.novilist.hr/rijeka-regija/otoci/cres-je-postao-otok-na-koji-se-vise-ljudi-useljava-nego-sto-s-njega-odlazi-posebno-su-atraktivna-manja-mjesta/> (pristupljeno 2. lipnja 2024.)
- Putni kofer. <https://putnikofer.hr/mjesta/sto-vidjeti-na-otoku-cresu/> (pristupljeno 2. lipnja 2024.)
- Stručni portal pomorsko dobro <https://www.pomorskodobro.com/pravni-pojam-pomorskog-dobra/> (pristupljeno 15. srpnja 2024.)
- Visit Cres. <https://www.visitcres.hr/otok-cres/nautika-cres/> (pristupljeno 2. lipnja 2024.)

POPIS SLIKA

Slika 1. Subjekti nautičkog turizma	5
Slika 2. Model nautičkog turizma.....	7
Slika 3. ACI Marina Cres	28

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Spol ispitanika	43
Grafikon 2. Dob ispitanika	44
Grafikon 3. Razina obrazovanja ispitanika.....	45
Grafikon 4. Radni status ispitanika	45
Grafikon 5. Prosječni osobni mjesečni prihod ispitanika	46
Grafikon 6. Posjedovanje broda.....	47
Grafikon 7. Posjećenost ACI Marine Cres	47
Grafikon 8. Ekološki učinci na destinaciju	49
Grafikon 9. Ekonomski učinci na destinaciju	51
Grafikon 10. Društveni učinci na destinaciju	52
Grafikon 11. Elementi ponude u ACI Marini Cres	54
Grafikon 12. Preporuka ACI Marine Cres drugim nautičarima ili gostima	57

POPIS TABLICA

Tablica 1. Broj luka nautičkog turizma u RH	10
Tablica 2. Dolasci i noćenja u charteru od 2019. do 2023. godine	14
Tablica 3. Strani brodovi na krstarenjima – boravci i putnici po mjesecima 2022. i 2023. godine	16
Tablica 4. Broj dolazaka i noćenja na otoku Cresu u razdoblju od 2019. do 2023. godine	20
Tablica 5. Ključni podaci o obalnim karakteristikama otoka Cresa	23
Tablica 6. Swot analiza nautičkog turizma otoka	25
Tablica 7. Usluge i sadržaji ACI Marine Cres	32
Tablica 8. Razlozi i postotak posjećenosti lokalnog stanovništva u ACI Marini Cres	48
Tablica 9. Ekološki učinci	50
Tablica 10. Ekonomski učinci.....	51
Tablica 11. Društveni učinci	53
Tablica 12. Elementi ponude u ACI Marini Cres i ocjene ispitanika	56